www.nanafghan.com

د ستورو ورا

شعرونو ټولګه

خیال محمد کټوازی

۱۳۸۶ لمریز

ځانګړني

دکتاب نوم	د ستورو ورا
ويناوال	خيال محمد کټوازی
چاپ شمېر	۱۰۰۰ ټوکه
چاپکال	۱۳۸۶
ډيزاين	حاجي محمد عمر خېل

د انټيرنيټ په مخ ترتيب او ډيزاين کوونکې سمسور حبيبي

بسم الله الرحمن الرحیم

یادونه

دغه شعري ټولګه مې د۲۰۰۶ع کال په اوږدو کې د هالند د روتردام په ښارکې لیکلې ده چې له یو شمېر شعرونو سره مې پښتو متلونه هم راوړي خو په ځنې شعرونو کې یې د قافیې او وزن په خاطر یو څه بدلون میندلای چې د پاڼې په پای کې مې بېرته په اصلي بڼه لیکلي دي.

مادخپلې وسې سره سم زیار ایستلی چې په خپله ژبه یانې په پښتو ژبه شعر ووایم او که په ځینې شعرونو کې د قافیې کمښت نه یم اړ ایستلي نوزیاته هڅه مې کړې ده چې د پردیو کلمواو لغتونو څخه ډډه وکړم.

د دې کتاب شعرونه مې که څه هم دغزل په شکل او بڼه کې راوړې دي خو منځپانګه یې توپیر لري ،د شعر د نوروڅېرو په تېره دنوې اوآزاد شعر په لیکلو مې خپل وس او بخت نه دې ازمویلي.

دکتاب متن مې پخپله ټایپ کړی دی که کومه ټایپي تېروتنه ولري او وزن یامانا ته یې زیان رسولی وي نو په مابانديې بخشنه ولوروئ

زه په شعر ویېلو کې یواځې د الهام رول ته ډېره عقیده نلرم بلکې ددې په څنګ کې زیات لیکل،لوستل او تمرین کول هم خورا زیات اهمیت اوګټه لري یانې دشعر ناوکې هغه مهال ښه ښکلا میندلای شي چې سینګارته یې زیات پام وشي.

که څه هم زه یو مسلکي شاعر نه یم خو دخپل ګران
هیواد او سپېڅلیو خلکو مینې او دخپلې مورنۍ خوږې ژبې
پور او عشق مې دې ته اړباسي چې که دخپلې سرلوړې ژبې
په سمندرکې یو څاڅکی هم ور زیات شي نو حق به یې یو څه
اداوبللی شي ځکه چې دیوه توکم هویت ،موجودیت ،برم
تاریخ،ویاړ اودرنښت تر ډېرې کچې په ژبه پورې اړه لري او
که له دوئ څخه ژبه واخستله شي نو هغوی بیاخپل کلتوري
هویت،ملي جذبې،دهیوادمینه،لرغونې ارزښتونه،تاریخي
کارنامې اوتوکمیزې اړیکې نشي پېژندلای اونه دهغوپه
اهمیت اوخوند پوهېدلای شي.

په درناوۍ خیال محمد کتوازی
هالند روتردام
۲۹ - ۱۲ - ۲۰۰۲

د خیال محمد کتهوازي لنډه پېژندنه

خیال محمد د عبدلغفار زوئ په کال۱۳۲۹کې د پکتېکاد
ولایت د مرکزد ښرنې د ملکانو په کلي کې زېږېدلی،لمړنۍ
زده کړې یې د ښرنې د علي بابا په لېسه کې نورې زده کړې
یې د رحمان بابا په لېسه کې اولوړې زده کړې یې د کابل
پوهنتون د ابیاتو د ژورنالیزم په څانګه کې پای ته رسولې.
له ۱۳۴۹کال څخه یې د راډیو افغانستان د خپرونو په
ډېروبرخو کې کارکړی دی ،په۱۳۵۵کې د راډیو د خپرونو
دلوی مدیریت مرستیال په۱۳۵۷کې د راډیو تلوېزیون د
وزارت معین اود سولې او پیوستون ریس وو.
خیال محمد کتهوازی د ۱۳۵۸کال په پیل کې د اطلا
عاتو اوکلتور وزیر وټاکل شو خو د همدې کال د جدې په
شپږمه نېټه په افغانستان باندې د شوروي اتحاد له خوا
یرغل وشو او خیال محمد یې سمدلاسه زندان ته ور تېل
واهه چې د شورویانو د استعمار په ټول دوران کې د ببرک
کارمل د څرخي پله په زندان کې څه ناڅه نهه کاله بې ګنا
کوټه قلف ساتل شوی وو .

په۱۳۶۷کال کې څرنګه چې شورویان له افغانستان
څخه په زور شړل شوي وو د ډاکتر نجیب د ملي مصالحې
په دوران کې د نهه کاله زندان له تېرولو څخه وروسته د
نوروزندانیانو سره یوځای راخلاص شو ،یو کال وزګار ؤ
او بیا یې دباندنیو چارو په وزارت کې لمړی د سلاکار او

وروسته د دولت سره په معاش مامور او د جمهوری ریاست په دفتر کې د کورنیو چارو مدیر شو ، وروسته له هغه په ۱۳۷۰ کې د
ورپسې بې د معین په توګه دنده درلوده ، په ۱۳۷۰ کې د
سفیر په توګه د لیبیا هیواد ته ولاړ او یو نیم کال وروسته
د جهادي ډلو ټپلو د خپل منځي درنو جګړو په وخت کې د
د هالند هیواد ته مهاجر شو .
خیال محمد د همدې کتاب په ګډون دری شعري
کتابونه لري او له ۱۳۴۹ څخه تر ۱۳۵۷ کال پورې د هیواد
په ځینو خپرونو په تېره بیا په راډیو کې لیکنې او خبرنې
لري .

پښتو

ځوانه که پښتو وایې نو ښه پښتو به وایې
دغه د جنت له خواتو ښه پښتو بــــه وایــې

ته د درنو غرونو په لمنو کې لوی شوی یې
سپکه خو بنکه ده ، درنه پښتـــو بــــه وایې
ښه یې له پردیو زیږو تورو څخه وچنه
ستا ژبه سپېڅلې ده سوچه پښتو بــه وایې
داد ګلو ونه چې وطن پرې ښکلی شوی دی
څانګې ورنه مه شکوه نګه پښتــو به وایې
اوس یې چې ګرېوان ته تورلاسونه ورلوېدلي دي
ښه په لمن پاکه پښتنه پښــــــتو به وایې
ژبه خو پسول ده د ولس د ښکلا ناوې ته
ګل غوندې سمباله په ګاڼه پښتو به وایې
ځنې غمازان یې د اوګرې غوندې لړې سره
ستا څخه مې هیله ده خوږه پښتو به وایې

بیا یې د نړۍ له سترو ژبو سره سیاله کړه
ځانته که افغان وایې کـــره پښتو به وایې
ښکلې امېلونه د شعرونو ور په غاړه کړه
«خیاله» ښه مهینه ښایستــه پښتو به وایې

واګې

ګرد چاپېره مې راګرزوې ګردابه
لا تر څو مې څرخوې د غم دریابه

د وطن د مینې اورته چې کړېږې
ته زما د زړګي غوښه یې کبابه

هر مطرب مې شرنګوي د زړه تارونه
ستا په شانې وچ لرګی شو مه ربابه

اوس غبار د ناپوهي راپسې ګرزي
چې مې غېږې ته پناه دروړه کتابه

د ژوند واګې مې د عشق په ولکه ولاړې
له اورمېږ سره مې څه غواړې تنابه

لکه شپه چې په رڼا ورشي زړښته
زه دې وایستمه هسې له شبابه

ما د عشق په نوم خپل سر په لاس کې در ووړ
تا په پخه توره غوځ کړ انقلابه

چې د «خیال» په سر کې شور او مستي ګورې
ستا د زړه په شان مستي لري سیلابه

راځه

دوا ړه سترګې دې لړ تورې کړه راځه
امېلونــــه دې درپـــــــورې کړه راځه

يو وار بيا د ښو بريد راباندې وکړه
دزړه ستـــــنې مې نسکورې کړه راځه

له تندي دې دلونګو خوشبويي ځي
تورپــــېکی دې دورې دورې کړه راځه

که زما دزړه توتي په دام کې ساتې
دازړې لومې دې نـــــــورې کړه راځه

چې ځواني دې په نظر نشي له مانه
غوړې څڼې دې لړ ســـپورې کړه راځه

که د «خيال»د اوسېدو خونې ته راشې
دروازې درســـــره پــــــورې کړه راځه

د اکبر توره

دغم برخې مې لیکې قلمه ولې
پام دې نه را باندې نیسې ګرمه ولې
چې پخپله یې پتنګ په اورستي کړ
ترګهیځه پورې ژاړې شمعه ولې
داکبر دلاس وسله چې اوس خرڅیږي
ډک بوړی به دمېړانې ږدمه ولې۱
چې په خوله باندې مې نوم دهیوادراشي
تربڼولاندې مې ګرزې نمه ولې
دوطن د ویاړ شمله مې راکوزیږي
لا تر اوسه نه ماتیږي زغمه ولې
ستاپه چوف کې خومې تللي وونذرونه
هرسرکوزې ته دې اړکړم دمه ولې
په هیوادکې مې دوینو باران اورې
زه به ناست یمه دبل په تمه ولې
د«خیال»زړه خوڅه کوربه دهرشي نه دی
تل ترتله پکې مېشت یې غمه ولې

۱:بوړی =توپک (دتوپک یوډول دی چې پخوا یې ډېراستعمال درلوداوتر نورو ګرانه هم وو .)
په پښتولنډیوکې ډېر یادېږي لکه:
تردابوړي توپک دې جارشم
ترلی تا دی کړه زه له خیاله ځمه

د ستورو ورا

ګلشن په ګلو ښکلی دی کېږدی ورڅخه مه وړه
چمن يې رنګين کـــړی دی غوټی ورڅخه مه وړه

په د ښته دآسمان کې يې رڼــا لـــــګې تورتمه
د ستورو د وراناوې ده سپوږمی ورڅخه مه وړه

د سيند په غورځنګونو کې مستي يې دزړه هيله
کبـــان ورڅخه مـــه وژنه هيلی ورڅخه مه وړه

دا غشې دلينـــــــديو څخه وبـــا سه صياده
بيد يا ورسره ښه برېـــښې هوسی ورڅخه مه وړه

نسيم د پسرلي ورسره لـــــوبـــــې کوي بازه
دازرکې دې که زانـــــې توتکی ورڅخه مه وړه

ادم چې په دې ځمکــــه خليفه د الاهــــــي ده
دژوند ښکلې تو ښه يـــــې دا نړی ورڅخه مه وړه

ترڅو به په دې غرونو دتـــا سيوري ګرزې د بــــه
د «خيال» دزړه دمينې ښا پـــــــېری ورڅخه مه وړه

لا يې مړه بولي

«يو متل دی وايي مکړه هغه منډه ١
چې لمن دې شي په کلې کې بربنډه»

د مېړانې دې کمی نشته افغانه
خو غمونه دې ليکلې دي په تنډه

«چې په لاس باندې وازيږي څه حاجت دی ٢
چې په خوله يې خلاصوې تړلې ګنډه»

غليمانو موبياتي په لاس نيولې
له هرلورې غوڅوي د وطن څنډه

«لا تراوسه پورې مړه ورته وايي ٣
د پټې ريشکه يې وخوړله غونډه»

ستا له هرنګه ښېګڼو څخه تېر يو
خو د اغله دې ببرته وباسه ګاونډه

چې په تورودې وهو ويجاړېه نشې
کلک ولاړيې د افغان دلارې خنډه

چې يې برخې له ازله راوېښلې
خدازده څه شوه د پښتون دنصيب ونډه

«ستا د پوهې په سمند پورې يې اړه ۴
چې د بخت بګۍ به څو پوري وي رنډه »۵

که هرڅو دې تشوو نه خالي کېږې
لاتر پيځو پورې ډک يې د ويرډنډه

د زړګي د خندا ګل مې نه غوړېږې
په هرمټ باندې مې بارده د غم پنډه

ستاله پټ سره به پا يو د «خيال» ژبې
د پښتون د توکم مورې مه شې کونډه

....

۱: وايي مکړه هغه منډه چې سومبی دې شي بربنډه
۲: غوټه (ګنډه) چې په لاس خلاصيږي خولې ته
څه حاجت دی .
۳:د پټې ريشکه يې ټوله وخوړه دوئ يې لا مړه بولي
۴ : سمند = آس = نيلی (د آس يو ډول دی)
۵ : رنډ =نه منونکی=ځېل کونکی=رېنګه کونکی

خطر

نصیب و کړې هسې چارې په مابانديې
و به نـــکوي انګار پــــــه وچې سپاندې۱

د عزت کالي مـــې کـــــاږې لـــه بدنه
په لغتو مــــــې وهــــــي را پورې خاندې

زه له شرمه چاته حال و بـــــيلی نشم
برچه پک دي خدازده څه رابانديې کاندې

تش زګروی کـــولی نشمه سخــتي ده
چې ټټرمې شــــو د اوښ تـــرسینې لاندې

دوا ړه لاس مـــې راتړي په ځنځیرونو
ټېـــــــل وهي مې د اجل په لور وړاندې

د رباب او د شپېلۍ نغمې سرې شوې
اوس په هره خوا کې چیغې دې یا ساندې

مـــورې پـټه خوله دې و نیسه خطر دی
نو ر د «خیال» په قبر مه شکوه غړواندې۲

۱: سپانده = سپېلنی
۲: غړواندی = غړوندی = غاړ

دفکر کجاوه

دیدن ته دې راغلی یم مانېۍ ته مې درپــــرېـــږده
په څنګ کې به دې کېنمه نالۍ ته مې درپـــرېږده۱

پوهېږم چې په سترګو کې دې شرم ځای نیـــــولی
مجبوریم درته ووایم خولګۍ ته مې درپرېـــږده

که داغوښتنه ګرانه وي نوخوادې بده مـــــه شه
ګرېوان ته دې لاس نه دروړم تنۍ ته مې درپرېږده

که لږ پسې درتېر شمه دښکــــــلې مخ له پولې
دزنې ترمنې لاندې غـــــــــړۍ تـــه مې درپرېږده

دزلفـــوله هـــــرتـــال سره دې فـــکر زنګومه
چـــې زړه درسره وتړم کمڅۍ ته مې درپـــرېږده

داتـــــولـــې مې که نه منې نو وه بدرۍ جـــمالې
داوښکوله باران سره سولګۍ ته مې درپرېـــږده

دفکــــرکجـــاوه مې دواده په اوښ سپـــره ده
د«خــیال»سپېره نصیبه ناوکۍ ته مې درپرېـــږده

۱: نالۍ = توشکه

مرغلرې

که لرې رانه پاته دې که برې رانه پاته
دزړه دوا ړه ټوټې مې برابرې رانه پاته
په ځالو دګوربتو کې چرګوړې مېشته شوې
دچتکو په منګولو کې کوترې رانه پاته
پردیو یرغلو نو کړم له ساندو سره روږدی
له ډول او له اتڼ سره سندرې رانه پاته
نسیم یې له پلو سره خوځښت کولای نشو
دړیرو په تاړاک کې خیالیګرې رانه پاته
نږدې و رته ورتلای نشم له زهرو یې و بریږم
په ستونې دښامارکې مرغلرې رانه پاته
وا تڼ د پرد ېسیو مې دهیلو زمری وژنې
وطن مې ترغد یولاندې لرې رانه پاته
له تېکې ځخه توره مو دبل په امر وزي
بدله زمانه شوله ډغرې رانه پاته
د «خیال» دزړه شاهین دی دهوا په لټه پایي
دښکار په تورولو مو کې وزرې رانه پاته

خال دې پاچا تندی وزیر زلفې لښکرې
په هیوادونو دې ولکه ده زورورې
خوله دې دربار غاړه دې ارګ سینه دې تخت ده
دواړه لېمې دې پېره دارې بختورې
مخ دې سپوږمۍ ځواني دې لمرخالونه ستورې
ستا دښکلا د بوې بلبڼې خیالیګرې
وربل دې دام څڼې دې لومې د وربښمو
زما دزړه بوراخومه نیسه دلبرې

۱۳

رنګ دې ګلاب ونه چنار بوی دې دمشکو
نوم دې په درسته نړۍ تللی مرغلرې
څڼې دې رنګې کړه زما دمټ له پاسه
«په خوند دې نه یمه په خرپ دې یم ګاځرې»
زړه دې انګار ګوګل نغری مینه دې اورده
مایې لمبو ته کړوې د لرې لرې
زما دزړه ستنې به رنګې کړې له بېخه
که دې راواړولې سترګې مرورې
خوله دې غوټۍ خندا دې ګل دیدن دې باغ دی
دعشق بلبل مې غږوي درته سندرې
د «خیال» له پام څخه به ولاړې نشې دواړه
دتا دسولې ښایسته سپینې کوترې

ځونډی

اوردمينې راکړه چې لوګی دې شم
وچ به دې نظر کړم سپېلنی دې شم
خوله خودې پېزوان په اجاره يوړه
لاس دې رانږدې کړه چې بنګړی دې شم
څنې دې زماتر ملاوپېچه
ځان راسره وتړه مېږوی دې شم
ښه مې په کتوکتوکې وڅاره
ستازمريوستر ګوته کبلی دې شم۱
تاخو په ګلونوزړه بايللی دی
راشه چې دهيلوپسرلی دې شم
پاس مې د وربل په څوکو وتومبه
ښکلې چې په څنيوکې ببری دې شم
اوسم به دمشکوله ورږموسره
ياره که په غاړه کې ځونډی دې شم
«خيال»په ګودرونوباندې ګرزوه
پرېږده چې په سرباندې منګی دې شم

۱: کبلی = دهوسۍ زوی = آهوبره

د کورګټې

که د زړه د مینې راز غواړې د چټې ۱
کیسې ټولې دې له او ښکو سره پټې

«نڅاګره چې نڅا کولی نشې ۲
وایې مځکه لاکږه وینم له سټې»

چې له شوقه به په لاره سمې نه تلې
په دې ښارکې پاک لمنې اناوټې ۳

خپلو ښکېل کړو د پردیو په دامونو
کنه موږ خو درلود لې پخې متې

«که یې لاستی له خپل ځانه څخه نه وای۴
تبر څنګه ماتولې ونې غوټې»

هم یې لاس زما په وینو باندې سره دي
هم به ورمه د قاتل د وبال څټې ۶

« اوس د یوې سپږې لپاره چې لري یې ۵
ټول پوستین په اورکې غورزوي دالټې»

نه یې ګورمه ښارونه بې خطره
نه زما جونګړه پاته شوه د ختې

د پردو ترمنت لاندې مه شې«خياله »
«دلاهورترګټو ښې دې دکورګټې»۷

۱۷

۱:چټه:په وزن د «لټه»= مسته =ښايسته =خياليګره.
د پښتو په لنډيو کې د بر دود لري لکه:
چې کته ځې خال ته مې ګوره
دهندوستان دچټونشته شنه خالونه
۲:نڅاګره چې نڅا نشي کولای وايي مځکه کږه ده
۳: اناوټ =د بل د اوږوبار= اړ =محتاج =بېوزله
۴: ونه وايې که مې لاستی له خپله ځان څخه نه وای
نو چانه شوم ماتولی .
۵ : څټه =جوال=بوری= بوجی=وری= توبره
۶ :ديوې سپږې له پاره ټول پوستين په اور اچوي
۷ : دکورګټې دلاهورګټې دي

خیال غواړي

زړه مې یار بدلی دی وصال غواړي
ښه یې په ګانه باندې سمبال غواړي
ځان پرې کړوي د کباب خوی لري
داډبوه پرست پتنګ مشال غواړي
پر بېږده چې توبې ورسره ماتې کړم
مسته په سروشونډو کې وبال غواړي
بیا به مې د زړه خونه روښانه شي
یار مې د تندي د پاسه خال غواړي
اوس مې په کوګل کې غبارونه دي
زړه مې د اشنا د مخ مشال غواړي
بیا مې دا بدرنګه صیاد ځاري نن
سر مې غوځوي را څخه مال غواړي
«خوله یې د ګیدړې شخوند داوښ وهي»
ځکه له افغان سره جنجال غواړي
بیا لکه ژوره د ،رګ وینې څښي
توره خپکۍ ګوره موږوال غواړي
حق ته خو اورونه ګلزارونه شي
ژوند مې د انګار په لورې تال غواړي
روږدی شو په وینه د انسان باندې
بیا خوني ښامار راغلی «خیال» غواړي

داشعرمې لا پخوا ليکلی وو.

مجبوري

کډې وتړی زامنو سباوون دی
اوس زموږ له خپل وطن څخه بېلتون دی
کلي کور او هديره مو پاته کېږې
مجبوري ده په سفرباندې مويون دی
له آمونه شورويان را پورېوتې
نن په ټولو اولسونو کې پاڅون دی
خودا پورې پاکستان ته پناه وړمه
غم ځپلی زړه مې ځکه ځګرخون دی
دشمال اود سهيل په منځ کې ښکېل يو
ددوئ دواړو دافغان په ضد تړون دی
«سپي په خپلو کې که څومره سره وران شي
خو فقير ته بيا دټولو پيوستون دی»
زويه ګوته په ماشه نيسه په لارې
دهيواد دآزادۍ په نوم مو تلون دی
دقصاب چاړه په لاس کې چلوي يې
«خياله» څرنګه ونډی ونډی پښتون دی

دبخت هنداره

چې هرچېرې لټومه ښکلی یار
مخامخ راته راڅېرمه شي اغیار
خپلې ډکې خزانې ته چې ورځمه
ترې چاپېره وي دبل کلي ښامار
که هرڅوېې پرېمینځم دبخت هنداره
سر په سر ورباندې ګرزي تورغبار
زه دکلي په ناورین باندې خپه وم
اوس به څه کړم ورانوي مې غلیم ښار
«نن خو تش دمور له څنګه سره تېرشو
زه وېرېږم چې دا لاره شوه دمار»۱
چې رقیب بایدپرې خپله ځړېدلای
نصیب مور ته دورولی هغه دار
سپېره منی ورنه ښه ګڼمه «خیاله» ۲
که په وینو وي لړلی نوبهار

۱: وایي له دې څخه نه ډارېږم چې مارمې له څنګه تېرشو بلکې له دې وېرېږم چې دابه یې لاره شي .
۲: منی = خزان

لونګ

که هرڅو مره یې سیالان ګڼي بد رنګه
ماته ښکلې له هرڅاده شوخه شنګه
د سرسترګې مې کږې ورپسې اوړې
چې د پړک غوندې مې تېره شي له څنګه
«خوند یې ښه دی راتله یې» زما ونډه
چې لرې یې د اشنا د مینې بنګه
په تومت د عشق یې زه په اورکړېږم
خو په غاړه کې یې ته زانګې لونګه
لکه موج د اباسین چې په موړوځي
مسته هسې وي روانه ړنګه بنګه
ماته برید د سپینو تورو را په یاد شي
چې دې اورم د لیلا د بنګړو شرنګه
«خیال»د زړه په هغه رنځ باندې اخته شو
چې یې واخست د تېرو ښو له جنګه

دنیل ناوې

مړاوی شانتنه ګل یم له پرهاره سره اوسم
اوس چې دا زغیو له بهاره سره اوسم
مینې زما برخه په اورونو کې لیکلې
غوښه د کباب یم له انګاره سره اوسم
نن یې ترملا پورې بمونه را تړلې
څه ساده پښتون یم له هوښیاره سره اوسم
خپله پیمانې وهي په ما باندې مرچلې
ځوان د لوړو غرونو یم له ښاره سره اوسم
ښه ګېډۍ د ګلووم را اولوېدم له څانګې
یو وړمه باروتو له غباره سره اوسم
بیا لکه د مصر ناوکۍ دنیل څپو ته
وندړه د توپان شوم له سینګاره سره اوسم
«برخې ازلي دي نه په زور نه په زاري دي»
زه ازل رټلی له ښاماره سره اوسم
پښ یم ټکولی د زرګر له بټۍ وزم
تش په تصور کې له رخساره سره اوسم
خپله د انګور په شان له تاکه څخه شکېږم
نورو ته په جام کې له خماره سره اوسم
ګرزي هر صیاد را پسې ولې مې په غشو
زه د توتکۍ غوندې له ډاره سره ا وسم
اوس خو چې ګیدړه له زمري څخه باج اخلي
پېښي مې اړباسي چې له واره سره اوسم
ویا ړم چې تر اوسه لا د خپل طن په مینه
اوښ غوندې تړلی له مهار سره اوسم
«خیاله »ځان بدل کړه زمانې په اوښتو دې
څو به لا په خوب کې له ټینګاره سره اوسم

د فلک مېچنه

دلا مبو په نمت راغله هغه لوړه
ډنډ په خپله غبرږ کې ونیوه لغړه
بخته ما سره دې څه تربورګښې ده
چې يې نه بو لې زما د يارۍ وړه
دآشنا د شونډو سرې سکروټې ګوره
زما زېړ زبېښلی رنګ ورسره تړه
لا ترڅو به لاس ترزنې ورته ناست يم
چې مې ګرزي په هر بڼ د غبار لړه
«یو متل دی وايي ښه ده په عمل کې ۱
له پراته زمري نه ګرزنده ګیدړه»
ځوځ خونه يم چې ازغي په غبرږ کې ساتم
د باغ ګل يم له وربمو سره مې اړه
زما سترګې لکه غلې ورپسې اوړي
چې تېرېږي مې له څنګه سره غوړه۲
څوچې ګرزي د فلک مېچنه هسې
د پښتون د بخت اوګره به وي ناوړه
د رتبې د شوق په تمه دې زاهده
د مذهب ښکلې لمنه کړه ککړه
په خوځښت د زمانې کې معجزه وه
چې يې ماته کړه د خيال د نصيب دړه

۱: تر پراته زمري ګرزنده ګيدړه ښه ده
۲: غوړه = ښکلې = ښايسته

اورلوبه

هسې چارې دې راوکړې مینتوبه
چې اوس ګرزمه رسوا له لېونتوبه
که هرڅوژور ویده یمه هیواده
ستاتوده مینه مې وباسي له خوبه
هسې رنګه دې غمونولوغړن کړم
چې مې اوښکې شولې وینې له زووبه[1]
روغ زړګی مې ستادمینې له بابته
په ګوګل کې نه ځایږي له پړسوبه
ښه ځواني مې دپتنګ غوندې لوګی شوه
چې مې وکړه ستاله عشق سره اورلوبه
سراومال به زما دواړه درنه جارکړم
که مې ستاپه مینه تنده شې خړوبه
خیاله پاڅه دتکل نیلی په زین کړه
مېړني خونه ډاربږي له سرکوبه

۱: زووب (زهوب)=ګزک=التهاب =خوږین = انفیکشن . (هغه ګزک او التهاب چې له ټینګې وینې سره له ټپ څخه راوزي .)

پردېسي

چې د باد غوندې مې تېره شوې په څنګ
زما زړه درپسې درومي په غورځنګ
هسې رنګه خوشبويي دې ځي له زلفو
نه يې مشک لري نه عطر نه لونګ
دا ځواني چې ته لرې د چنار ونې
مابه وباسې له کلې نه ملنګ
د کاروان بهیربه پټ په غرونو ولو
چې وانه ورې کوم یوغل د جرس شرنګ
«غوښې ټولې د خانانو په خوراک ځي ۱
په هډوکو يې د سپيو سره جنګ»
هغې سپينې زما ړيره کړه راسپينه
چې وربل يې شو په مخ باندې راړنګ
د ښرنې وچې د ښتې مې ياد ېږي
پردېسي ده په يوروپ کې مې زړه تنګ
«اوس له پېښې څخه تېښته وايي نشته»۲
«چې مې يوپلوته پړانګ دى بل ګړنګ»۳
خياله ببړته د خوشحال تورې ته لاس کړه
چې دې بيا په کهاله راغى اورنګ

۱:غوښې خانان خوري په هډوکو يې د سپيو جنګ وي
۲: له پېښې تېښته نه شته
۳ : يوې خواته پاڼ بله خوا پړانګ دى

چاودنه

سپېدو وچاوده په پای کې رنګ دشپې
هره خوا یې رڼا ګانې کړې خورې
لاګلابو خپل تاجونه سمول
چې خاڅولو په سر جګې کړې شملې
دګلپاڼو په لمنو اوربدلې
مرغلرې دشبنم رڼې رڼې
د وږموڅپې نسیم په غبږ کې یوړې
ورو ښلې یې بلبلو ته ولجې
چنارونوتر نظرلاندې څارلې
چې ترې لاندې غوړېدلې وې غونچې
په شنېلیوکې لګیا وو بوی دمشکو
له ګلاب سره سینځلې نڅېدې
پلوشود ونوڅڼې ږمنځولې
په لښتیوکې اوبه رابهېدې
دګهیځ شمال یې ځانګې ښکلولې
له غوټیو سره پاڼې غوړېدې
په هرګوټ کې ګودرونه وو دپېغلو
پنډېدلې پرې دکلې پښتنې
چې ناڅاپه توغندی دغلیم راغی
لور په لور باندې یې تیتې کړې چړې
دچڼچوڼو پرهارونه یې څیرل
له توتیانوڅخه وینې څڅېدې

د چالاس او د چاسر ورپورې نه وو
ښکلې نجونې په ټپونو کې پرتې
پټول یې خپل زخمونه په منګولو
د ګودرغاړې په وینو باندې سرې
تو تکیو ورته ساندې غږولې
له غوغا سره په غم کې ګډېدې
خیال چې ولید دغه ویر د باغ په منځ کې
دواړه سترګې یې ترپایه ژړېدې

د محبوب علي د ښکلې شعر په اقتفا

تصویر

بخته په دې مړاوې ګل کې بېرته ښکلا واچوه
بیا په دې ویده بدن کې مسته اروا واچوه
ناوې د وطن به بیا د حسن پسول واغوندي
ته یې په سپین مخ باندې رنګینه بربښنا واچوه
زه به د غزلو مرغلرې ورته وپېیم
ته د دې خېرې د پاسه سپینه رڼا واچوه
لمر د پیوستون به د خیبر د پاسه وخاندي
ته پکې زرینې پلوشې د وفا واچوه
زه به یې د درستو کړاوونو کیسې ولیکم
ته پرې د خټکو د شعرونو غوغا واچوه
ستانه یې ټپونو ته پټه غواړم طبیبه
لږ پکې افغان ته د یو والې دوا واچوه
راشه د ژوند باده په دې ونو کې راوګرزه
بیا د دغه بڼ په وچو څانګو کې ساه واچوه
بیا به رنګینې د پسرلیو ورته راشي
ته یې په ګلونو کې وږمې د سبا واچوه
خیال ته یې چې نوم افغانستان تر ښکلو ښکلی دی
ته په دې وجود کې بېرته ښه پښتونخوا واچوه

پرتم ځي

«که په لاره باندې مار په هر رقم ځي[1]
خپلې سوړې ته چې ورسېږي سم ځي»
که یې هرې خوا ته اړومه څوکه
برابرمې د وطن په لور قلم ځي
زه پوهېږم چې پخپله ورسره یې
تا به څه کوم زاهده چې پرتم ځي
«توره شپه به بې له چرګه هم سبا شي»[2]
نوریې خوښه ده په سمه که په چم ځي
نن خو پورته د مریخ په تندي پل ږدي
دلته ولې بې ګودره لا ادم ځي
زه به چاته فریادونه رسومه
چې مې بیاله خپلې غېږې نه صنم ځي
نوریې نشم په سینه کې تم کولی
چې د زړه له زولنو څخه مې زغم ځي
د پردو په اوږو ته راغلې سایبه
اوس به خیال له خپله کلې څخه ګرم ځي

۱: مار که هر څومره کوږ روان وي ،خپلې سوړې(غار،سوري)ته ځان سیخ کړي .
۲: بې له چرګه هم شپه سبا کېږي .

لاسکتویه

دلته به څوک نه وي چې يې بـــــوړې نـــه وي غاړې
ټول پـــــه دغـــــه کلي کـــــې له غمه څخه ژاړې

وايي«تـــــر وژلې ورور پرې اېښې ګومل ښه ده»۱
کـــــور او کلی پـــاتـــه زموږ کډې ورنه ولاړې

دغه يـــــې انصاف وودجهـــــاد دمخـــکښانو
وګـــوره دښارکوڅې يې څرنګ کړې ويـــجاړې

څه مشکل صياد ته چې يـــــې ولې په ليـــــنديو
ويرخو په کوترودی چې ځالې يې شـــــوې شاړې

بل ته خويې لاس په سلامي نـــيـــــولـــی پورته
دلته يــــې له موږ ســــــره دخـولې خبرې لواړې

څو به لاسکتويـــــه ځـــــو دبـــل تـــرحکم لاندې
ځوانه که ښـــادي غواړې لستـــونې به درنغاړې

«فيل که چېرې مـــړ شي بيايې هم په زنګانه کې۲
يو متر او بــــه خــــولا پــــــه کچه وي ولاړې»

دی خودې پښتـــونه پـــه اتوم باندې سمبال کړ ۳
خپله دې له سرڅــــخـــــه تــړلې دي ريــتاړې

وینې به دې زبېښي دژورې غوندې ګله
څویې چې ونه باسې له خپلو غوښو داړې

هسې به له شګو څخه پړې ځانته اوبې
سرپه زنګون ناست یې دبابا په توره ویاړې

ستا په اراده پورې هم اړه لري خپله
خیاله «په هغه باندې به واوړې چې یې غواړې»۴

۱:تر وژلې ورور پرې ایښې ګومل ښه ده.
«ګومله دپکتیکا د ولایت یوه تاریخي ولسوالۍ ده.»
۲: فیل که مړشي بیا یې هم په زنګانه کې یو متر اوبه ولاړې وي .
۳ : دپاکستان داتوم پلار قادرخان نومېږي چې په ختیځ پښتون
اوله ایران سره یې هم په دې برخه کې زیاتې مرستې کړې وې
خواوس دیو مجریم په شان ترڅارنې لاندې ژوند کوي .
۴ : چې غواړې په هغه به به واوړې.

کوکارۍ

چې په مايې لګوې د ناز نوکارۍ
له تندي څخه مې وينې وهي دارۍ
دا بهير به د جنون په لورې د رومې
د عشق اوښې په تدبير نشې مهارۍ
چې له زړه مې د غمونو کډې بارکړي
شوخې سترګې دې راواړوه خمارۍ
«په ګيدړې پورې خپله لکۍ اورده»۱
په ماوکړې خپلې مينې هسې چارۍ
که د بوې يې په هرڅلې بلې نه شي
د عشق لارې ترمنزله دې غبارۍ
چې مې ولې د ښو په توغند يو
لکه د روی د شپنو وهم کوکارۍ
که له «خيال» سره د مينې ګاڼه نه وي
د غزلوناوې څنګه شي سينګارۍ

____

۱: ګيدړې ته خپله لکۍ بلا ده

یرغمل

زه ورته ګورم چې دوئ مې کور وړي
دژوند هستي مې دبل په زور وړي
«اورلره راغله دکورمېرمن شوه»۱
رپاند بیرغ مې رانه نسکور وړي
پخپل پټي کې کروندہ وکړو
پروړه زموږ شی غنم مو نور وړي۲
بې له ځښتنه دګلو بڼ دی
پانې یې باد وړي غوټۍ یې لور وړي
دلوړو غرونو خزانې کاږي
لاجورد یې غله وړي ونې یې اور وړي
د شیخ پلتنې په کوڅو ګرزي ۳
له زړه نه مینه له سرنه شور وړي
موږ یرغمل یو دبل په لاس کې
یامو مسکو وړي یا مولاهور وړي
په هرګلشن کې سپلۍ چلېږي
توتیان مو وژني باغ مو سمسور وړي
زما په برخه دمینې اوردی
سینه مې سوځي زړه مې ټکور وړي
ګناه یې خپله لاس په بل پاک کړي
مریې خودی دی «خیال» یې پېغور وړي

۱: اورلره راغله دکور مېرمن شوه .« پخوا داورلګیت استعمال دومره دېر نه وونوسکروټې به د چلم یا چای له پاره یوله بل کورڅخه راوړل کېدې کومه نجلۍ د چاکورته داور لپاره ورغلې وه اوهمالته یې دکورله ځښتن سره اړیکې پیدا شوې وې چې خبره تر واده پورې ورسېدله اوپه دې توګه نجلۍ دکور مېرمن شوه اودامتل ترې پاته شو .»

۲: پروړه = بوس
۳:پلتن= اولسي او ملکي لښکر=غیرنظامي لښکر

د زړښت خپسکه

یاره نن خو په کتلو کې ثواب را
ستا په سترګو غړځنیو کې شراب را
چې ورېمې يې بويومه پرې مستېږم
ګرانه ماته د هغو شونډو ګلاب را
اوس د مینې په غمونو کې ډوبېږم
ستا د ځېیو له وربښمو نه تناب را
زمولوي مې د زړښت خپسکې ورو ورو[1]
لږ د مینې ماتولو ته شباب را
چې کیسې د عاشقۍ دې پکې لولم
ستا د مینې د مذهب هغه کتاب را
عشقه ښه مې کړوه د اورلمبو ته
زه ترټلو ته پیدا یمه عذاب را
چې هرتاریې د درخو له زلفو جوړ وي
خیال ته هسې د آدم دلاس رباب را

۱: زمول « په وزن د شپول » کمزوری او بې سېکه .
دا لغت زموږ په سیمه کې اوس هم دود لري خو د شیخ
اسعد سوري علیه الرحمه د بوللې لمړی بیت چې د غور
د زړور پښتون پاچا امیرمحمد سوري پرمړینه یې
دیوې ساندې په ترځ کې وېلی وو په هماغه وخت کې
هم معمول وو البته د « ز »توری ساکن دی لکه :
دفلک له چاروځه وکړم کوکار
زمولوي هرګل چې خاندي په بهار
« پټه خزانه »

درځم

دیدن ته دې هیواده له جرګو سره درځم
ستا غېږې ته دعشق له ولولو سره درځم
پوهېږمه چې لارې پاټکونو دې نیولې
زما جنت نښانه له خطرو سره درځم
دا غرونه اوډاګونه دې باغونه د ،ارم شه
بلبل دې یم وطنه له نغمو سره درځم
دزړه په سرمې برېښې لکه ستوری د پېرووونو۱
په تا باندې مین یم له پښتو سره درځم
بېلتون د پرد بسي دې یم له غېږې نه ایستلی
په دې باندې که پړیم له توبو سره درځم
د «خیال» دزړه دهیلو د ساحل دغاړې ګله
دمینې په دریاب کې له لامبو سره درځم

۱: پېرووني = دا په اسمان کې د ستورو یوه ښکلې
ډله ده چې یوله بل سره خوا په خوا کې پراته دي .
کوچیان او کلیوال خلک د پېرووونو له خوځېدلو او
راګرزېدلو څخه د شپې مهالونه او د کال موسمونه
پېژني ،له کهکشان او لمریځ نظام سره تو پیرلري .

د کاڼي کربنه

راوړه جام د بنګو چې نشې د رسره ماتې کړم
اور د میني راکړه چې لمبې د رسره ماتې کړم
څو به لا پلمې د پرهېزونو یادوې راته
پربېږده د زړه سره چې توبې د رسره ماتې کړم
زه خو د اجمل غونډې زمری د نظم نه یمه
ښکلې چې په شعر کې ولولې د رسره ماتې کړم
ړمنځ به دې د تورو تورو زلفو د ولول شم چې
څڼې دې په لېڅو کې خورې د رسره ماتې کړم
لو زمې له تا سره د کاڼي په سر کربښه ده
څه پردی خونه یم چې وعدې د رسره ماتې کړم
مخ دې لکه لمر د سبا وون دی پلوشې وېښې
راشه چې د وړانګو رنګینې د رسره ماتې کړم
دلته بد رګې د ببلتانه راپسې ګرزي لا
میني د کلونو به دلې د رسره ماتې کړم
وو ایه غماز ته که زمو ږله غرونو نه وزې
سم به په دې پرښو کې پنجې د رسره ماتې کړم
«خیال» خو که د کلې په دودونو ډاروې لیلا
بیا به دې ملنګ شم چې پلمې د رسره ماتې کړم

ټال

نه دي ساري چېرته وينم نه دي سيال شته
نه دي ګورمه څوک ورنه دي مثال شته
دۀ بوي احسان به ولې تروږمۍ وړي
چې د زنې په شيشه باندې دي خال شته
هره شپه يې زنګوه تربرېځره ۱
زمافکر ته دې تل دزلفوټال شته
راشه اوښکې مې راوچې کړه دستر ګو
چې له تاسره زمادلاس دسمال شته
نور به نه درته راوړم دباغ ګلونه
چې وربل دې په ګاڼه باندې سمبال شته
زمامينه برملاده چې څه کېږي
په دې ښارکې خوګردونه دشمال شته
لاترڅوبه مې ترټې په تورد مينې
ماچې څومره ځوروې هومره وبال شته
که هرڅوپه اشاروراسره ګرزې
«غل په غره کې نه ځايېږي»دامثال شته
دغه لړې د تورتم به هم رڼا شي
دبيلتون په تروږمۍ پسې وصال شته
که يې غواړې له کلاځخه را ووزه
ستالپاره دګودرپه غاړه« خيال » شته

۱: بربېځر= څابنت = دغرمې اوګهيځ ترمنځ مهال .
دمهال لپاره په پښتو ژبه کې ډېرخوارۀ نومونه موجود
وولکه: سپېده چاودياسپېده داغ، ګهيځ ،لمرڅرک،
بربېځر ،غرمه،برمل ،لرمل ،لمرلوېده، ترمل او شپه د
اسلام له راتګ څخه وروسته هم موجودووخوبيالکه
زموږ نوره ژبه دناوړوپېښوله کبله وسولېدل اوله منځه

ولاړل يوائې غرمه په ټولو پښتنو کې لا پاته ده دګهيځ استعمال هم کمېدونکی دی اوبربځرزموږ په خواکې لادودلري ښکارندوئ عليه رحمه چې دسلطان شهاب الدين غوري په واکمنۍ کې مخوراوښه شاعرووديوې بوللې ځخه يې دپښتومهالونه داسې ښکاري .

هرګهيځ چې لمرځرک کېږي له خاتيځه
ځوچې يون کادلوېديځه په ځنډونه
که بربځر وي که غرمه وي که برمل وي
که لرمل ،که لمرلوېده، که ترملونه
« پټه خزانه»

ټاپې

هغه کوزکلی زموږ وونوم يې ويرشو
چې داپورې شوروی پکې آميرشو
دلرغونوخزانوپه نمت راغی
خودغرونوپه پېچوموکې راګيرشو
له کابل ځخه يې پورته کړې لوخړې
چې دکلي ربيرورد بهير ميرشو
دمذهب سپينه لمن به کاندې خړه
چې په سيمه کې ناولی زموږ پيرشو
يوپه بل باندې ټاپې دې لګوي يې
لا پرون يې مجاهد وونن کاپيرشو
اوس به چاته د زړه چيغه رسومه
زماخوب دمينې بل رنګه تعبيرشو
لويه خدايه درحمت ډبوې رڼاکړې
که تورتم زموږ دفکر پې تنوير شو
چې دباز پېښې کوي د ونوچتکې
«خيال» خوځکه په سيالانوکې زهيرشو

قلم ولاړ

یوه ګیله وه چې دلاسه مې صنم ولاړ
اوس به څه کړم چې مې زړه ورسره سم ولاړ
زه به هم د فکر ټال ورپسې ولم
چې مې یار لکه شاهین په نوې چم ولاړ
«سړي غرونه دې مېړمنې اړمونه» ۱
له جنته څخه څرنګه ادم ولاړ
ړنا ورځه مې شوه هغه مهال توره
چې زما له خوارې برخې نه قلم ولاړ
که ګیلې لرو له روبل او ډالرو
دافغان په ټکولوکې درهم ولاړ
خپلې ژبې ته خپه وم چې غوځېږي
اوس وېرېږم چې له منځه مې توکم ولاړ
نن د «خیال» د زړه ټپونو ګزک وکړ
چې د عشق له درملنې یې ملهم ولاړ

۱: سړي غرونه دي ښځې يې اړمونه .
ښځه او نارينه د انسان د يوه سر ، دوه سترګي دي ، په
دې متل کې چې کوم مفهوم ځای نیولی هغه یوائځې
په متل پورې اړه لري اود قافيې تابع ګرزېدلی دی
اوبس .

هینداري وهي

آشنامې کړه وکړه لاري وهي
له خواشینۍ مې زړه کوکاري وهي
بېلتون پرې زړې دغمونوکړي
دژوندپه دښته مې شیدیاري وهي
خپله څېره ورته ښکارېږي پکې
وزه له ښکرسره هنداري وهي
غریب یې تل دزړه په وینوګټي
شیخ یې په کلې کې تیاري وهي
اوس چې په لاس کې ماشینګنې لري
دوی له کېبلوسره خواري وهي
د زاهدانوعدالت ته ګوره
له ځانه سل ځله هوشیاري وهي
«لکه کاغی دزرکې غاړه کوي ۱
خپله یې هېره شوه بغاري وهي»
نجلۍ دعشق په نېزه وویشتمه
خیاله له زړه مې وینې داري وهي

۱: کاغي دزرکي غاړه کوله خپله یې هېره شوه .
کاغی = کارګه=کاغ =کوړاغ =زاغ =کارغه .

پاړوګر راغلی یم

وعدې ته دې جانانه په ګودر راغلی یم
داځه زېړی مهال دی مازدیګر راغلی یم

انځور د سپینې خولې دې د غزل په بیه کاږم
دیدن ته دې مهینې په هنر راغلی یم

د عشق په پلوشو کې به دې وپېچمه ګله
ستا حسن ته ځرګنده لکه لمر راغلی یم

نغمې د بلبلانو که د مینې سرول وې
نو زه هم د رته ګرانه په غومبر راغلی یم

ګرېوان مې که شکېدلای دی دزړه بنیښنه مې پاکه
خپه نشې له مانه چې ببر راغلی یم

کمځی دې که هرڅو مره بې اودې غوندې ماران دې
په دم یې اېلومه پاړوګر راغلی یم

ترڅو به د دسمال په اشارو سره غږېږو
د «خیال» مینه رسوا شوه په ډګر راغلی یم

منهه

زه له پېريانو تښتم ته راته دېب يادوي
خپله کوکارې وهې ماته مې غرېب يادوي
لاس دې په وينو سره دې، په بل تورونه وهې
لوړې مانۍ دې ګوره چې ماته جېب يادوي
ناصحه ځان بدلوه دوخت له منډوسره
زه دې ملا ته حيران ته دې تالېب يادوي
مريد دې وچې شونډې، تڼاک لاسونه ګرزي
اوس دې رښتيا نه مني ته ورته فرېب يادوي
مطربيه مه غږوه ،زړې سندرې راته
زه يې نڅا نه غوارم ته يې پايزېب يادوي
ولې نصيبه زما ،دژوندرقيبه زما
دمادعشق نيلي ته دبېلتون کرېب يادوي١
د «خيال» دزړه بلبلې، ترمخ دې زنې ښکلې
زه يې منهه بولمه چې ته يې سبب يادوي

١:کرېب په وزن د «جېب» =رقاب (په آس
باندې دسپرېدلو لپاره دزين پايډل)
په کرېب کې د «ک»توری ساکن دی

ازمویلې

څو به زمونږ برخه وي د ښتو په کېږدیو کې
ښارته خوورتلای نشو ،لویان دې په ماڼیو کې
بیابه دې د سر د پاسه ټک وهي مېخونه
پام کوه چې ولاړ نشې کابل ته په څپلیو کې
دغه ازمویلې دې لا نه دې پېژندلې
ساه له سږي باسي حرمونې په سلګیو کې
هلته کانټینرې ګرموي د مرګ لپاره
خښتې افغانان دې پخوي یې په بټیو کې
دلته هم په کلیو کې ژوندي سرونه رېبي
ستړه د پېښتون وهي اختیار یې په پردیو کې
وایي چې« هم بوره هم بدنامه شولې خوارې »١
هرڅه درنه ولاړل دناولیو په ناندریو کې
ګوره چې« ډېرې هم کډې ته رغړې »خیاله ٢
مونږ لکه ګلونه مړاوي کېږو په سپلیو کې

١: هم بوره هم بدنامه شوه
٢: ډېرې هم کډې ځای ته رغړې

مارچیچلی

ستاد مخ په شیشه سره او سپین ځلیږي
که رنګونه په هنداره کې ماتیږي
ګرانه بیا درته راستون شوم مجبوري ده
«مات لاسونه خپلې غاړې ته ورلوېږي»۱
پټې خولې مې د سولګیو پټ خوندي کړ
«مارچیچلی خو ،له پرې نه وېرېږي»۲
«که رښتیا دې یاره زړه راباندې سوځي ۳
له رندو سترګو نه، هم اوښکې بهیږي»
د رنګ په درنګ د وخت شپې را څخه تښتي
لنډ ژوندون دی د پناه په لوربښو ېږي
یو وار راشه چې ګلونه درته ویړ کړم
د سر«سترګې په بڼو کله درنیږي»۴
د زړه مینه په ډګر راسره وکړه
وایي «شنې خو څه په غلا نه خوړې کیږي»۵
خدای دې مه خوړوه هسې رنګه یاره
لکه «خیال» دې چې په مینه کې ځورېږي

۱: مات لاسونه غاړې ته لوېږي .
۲   مارچیچلی له پرې څخه وېرېږي
۳: که زړه سوځي له رندو سترګو نه هم اوښکې بهیږي.
۴: سترګې په بڼو نه درنیږي .
۵ :شنې په غلا نه چیچل کیږي

آونګ

دا خوږ سیوري د چادي چې په ځنګ راسره ځي
زما د وطن خیال دی په غور ځنګ راسره ځي
په سترګو یې که نشمه لیدلای له بهره
د فکر په هنداره کې یې رنګ راسره ځي
د نورو په ګېډیو به یې ورنکړمه پانه
د ډښتو هریو بوټی یې لوه نګ را سره ځي
افسوس دی چې یې وینمه بې شمېره پرهارونه
له ښاره ترمناره پورې ړنګ راسره ځي
د ګردې دنیاګۍ په سر ارامه ارامي ده
یوازې د پښتون په کورکې جنګ راسره ځي
ببرۍ د ژوندانه مې ډوبوي د غم په سیند کې
د هرې ځپې غاړې ته نهنګ راسره ځي
که نوم مې د شېرینې تش په ژبه باندې راشي
له پاسه مې په سرباندې کلنګ راسره ځي
زما نصیب ته وګوره چې مار له مرګه بچ کړم
د ننې په لستوڼې کې اورنګ راسره ځي
هډوکې مې د مړیو نښتېځي غوړې ترې باسي
دا پورې ګاونډی لکه آونګ راسره ځي
متل دی «چې درانه بارونه وړي خوراک یې ځوځ وي»
د «خیال» کډه په شاباندې ملنګ راسره ځي

دټپونوغلبېل

تږی د وصال یم شرابونه ماته مه راوړه
زه لېوال د مینې یم جامونه ماته مه راوړه
راشه په سینه مې د ټپونو غلبېل وګوره
سرترنوکه څړیکه یم دردونه ماته مه راوړه
موم غوندې بدلېږمه د ښکلو په منګولوکې
پام کوه چې وانه وړم لاسونه ماته مه راوړه
ګرانې ته زما د زړه ګاټه یې پسول څه کوې
خپله ښایسته یې سینګارونه ماته مه راوړه
ژرنده د ناورین زما د سرد پاسه ګرزي
پرېږده د ویباده نورغمونه ماته مه راوړه
زه دومره تنکی شوم چې د مچ پښې مې ژوبل کړي
بس دی د خیال عشقه پرهارونه ماته مه راوړه

بربښناګانې

بیا به پسرلی شي میناګانې به راځي
توري شپې به لېږدي رڼاګانې به راځي
واورې به خپل سپین کفن ور ونغاړي له مځکې
خاندي به ګلونه ښکلاګانې به راځي
روغي به شي بیا دغه نوکاري د سېلیو
ځانګې به شي پېغلې نڅاګانې به راځي
پاس به د وریېځو درمندونه په ګډا شي
ګرزي به پړکونه ،بربښناګانې به راځي
شنه به چمنونه شي شنېلي به زرغونه شي
مستې تو تکۍ اوبوراګانې به راځي
بیا به د پردیو ټپوسانو پوځ ووهي
باغ ته د توتیانو بلواګانې به راځي
بیا به ګودرونه په منګیو ښایسته شي
«خیال» به ورته ګوري خنداګانې به راځي

د شهسوار «سنګروال» د ښکلې شعر په اقتفا

چا په مخه کړې یو

موږ خولا ترا وسه ولولو په مخه کړې یو
سپک د سیند ځګونه شو وڅپو په مخه کړې یو
توره مو له تېکې نه د بل په امر وزې
باتې د زمري وهو بیزو په مخه کړې یو
نن چې د پېرو ونو کچ کولو زمانه ده
خپل کورونه نلرو خېمو په مخه کړې یو
خېږ و په مرچل باندې سرونه مو په لپو کې
پایلې ته یې نه ګورو ،ولجو په مخه کړې یو
څو به زموږ سترګې وې د نورو په جېبونو کې
هرڅه رانه پاتې دي پیسو په مخه کړې یو
موږ خولا تراوسه د خپل سر په بیه پوه نه یو
ځکه هدیرو ته جنازو په مخه کړې یو
هسې خو د خپلې ارادې خبرې کاندو
«خیاله» چې خپه نشې پردو په مخه کړې یو

برمته

چې موغوښته ستا په زړه کې سمندره
دنهنګ په خوله کې ولاړه مرغلره
غمه ستونی مې له غرېوه څخه ډک دی
نه مې چيغه له خولې وزي نه سندره
هرې خواته مې که بيايې درسره يم
زما زړه دې برمته ونيو دلبره
څو چې ته يې ګودرونه ښايسته وي
خوند خوتاوا خست زېړيه مازديګره
موړ دې هېرشوو په ماښيو کې راګرزې
«يودې بام دوه دې هواوې دې اختره»۱
«اوښ ته وايي چې اورمېږدې ولې کوږدی
وايي کوم ځای مې سم ګورې زوروره»۲
«چې يې لو ته خوښه نه وې دلوګرې ۳
لور په لوټه تېروي نه په ډبره»
تررټلې «خيال» خوته ښه يې پېژوانه
چې ديارپه مخ زنګېږې بختوره

---

۱ : يو بام دوه هواوې .
۲ :اوښ ته يې وېل چې غاړه دې ولې کږه ده، وېل يې
کوم ځای مې سم دی.
۳:دلوګرې چې لو ته زړه نه وې لور په لوټه تېروي.

خوب

خوب وینم زنګېږمه له تا سره په تال کې
لاس مې دې په غاړه کې وي سترګې مې په خال کې
ځنې دې زما له مړوندنو سره لوبې کړي
بوی دې دعطرونو وي چلېږي په شمال کې
دېب له پاسه راشي ماپه خوله کې درنه یوسي
ته راڅخه پاته شې ویده په زرغون شال کې
غرونو ته مې یوسي په یوغار کې مې ایسار کړي
سراوپښې مې دواړه سره ونغاړي په جال کې
توره تره ږمی وي تش یادونه ستا رڼاوي
سم له دې بلاوو سره ښکېل یم په جنجال کې
خپله یې له داړو څخه وینې دانسان ځي
زه یې رانیولی یم دمینې په وبال کې
وایي چې نوته دښاپېریو مینه څه کړې
سر به پکې وبایلې دښکلو په وصال کې
ته د ادم زوی یې ښاپېری خودد ېبانودي
تاسې شاته پاته یاست له موږ نه په کمال کې
کله چې راویښ شومه له خوبه څخه «خیاله»
فکرمې له دېب سره وو زړه مې په جمال کې

چيغه

کله چې خاني لرم، په زړه کې کېميني لرم
اوس چې ملنګي لرم، غرور د پاچاهي لرم
زه که پرد ېسي لرمه، دغه بد مرغي لرم
نن خوبې وسي لرم، په کلې کې پردي لرم
بيابه توره وباسمه، زړه مې لا ياغي لرم
متېې افغاني لرم، منګولې دزمري لرم
فکر د زلمي لرمه، شوق د پسرلي لرم
عشق د موسيقي لرمه ويارېې تاريخي لرم
دود ،دخوا خوږي لرمه، مينه انساني لرم
شورلرم مستي لرمه، خوى دغرځني لرم
«خياله»څه خواري لرمه مسته شاعرى لرم
توره مېداني لرمه، چيغه توپاني لرم

پېغور

پتنګ ومانه په ځان د مینې تور
اوس یې شمعه کړوي په سر د اور
د بوه ټوله د رڼا په بیه د رومې
خو پلتې خوارې ته پاته شې مخ تور
دا انګار به شي ترخپلو ایرو لاندې
چې سپرغۍ له ځانه وېشي لور په لور
په لمن یې د بارو تو غبار ګرزې
د دې بڼ ګلان به کله شی سمسور
د لوو نګو فصل لمر په زړښت سپاري
خو د غچ غبار یې پېټی شي د لور
که داشته تو د و خي ځان ته خوندي نکړي
سره سکروټه شي پخپله سوی سکور
د مالیار په مخ کې چوتکی غوټۍ ښکل کړي
خو یاد بړې یې بلبلو ته پېغور
«وزه خلاصه شوه په تېښته له لېوه نه
د قصاب چړې ته ورغله په کور»۱
چې په بېخ کې ورته کېږدي او مې خښتې
«خیاله»تخت یې له بنسټه شې نسکور

۱: وزه (بوزه) له لېوه څخه خلاصه شوه
د قصاب کره ورننوتله .

رنځور

په هره خوا چې ځمه دی ضرور را سره ځي
د یار د مینې غم دی لکه نور را سره ځي
هرڅوېږې که دزړه له منخه وباسمه بېرته
د فکر په پرده باندې انځور را سره ځي
د زلفو هره څوکه یې لښکه د غومبسې
پخپله په نخرو لکه تربور را سره ځي
د حق لېونۍ چیغه مې په ژبه باندې ګرزي
له دار سره مې برخه د منصور را سره ځي
د ابښکلي چې زه وینم د هالند په رو تردام کې
ارمان دی چې په مینه کې غرور را سره ځي
قفس مې د پښتیو شو د فیل تر پښو لاندې
د «خیال» د زړه بلبل پکې رنځور را سره ځي

چېرې ولاړې

نه دې اورم له راډیو نه
نه دې غږ له تلوېزیون نه
نه دې لوست په ښوونځي کې
نه دې څرک له پوهنتون نه
نه دې شتون په سېنما کې
رټل شوې له روغتون نه
نه دې توری په دفتر کې
تری تم له کتابتون نه
اې د «خیال» د ادې ژبې
چېرې ولاړې له پښتون نه

پاڅون

زېړی ګل يم له ازغي سره زرغون شوم
د خاټول غونډۍ په زړه کې ځګرخون شوم
کړۍ شپه د غم ګلۍ را باندې اوري
پاڼې پاڼې په لمن د سباوون شوم
د توکم توپير مې نه وو خدای خوشته دی
د دښمن په ځنځيرونو کې پښتون شوم
د ليلا د کوڅې سپي را پسې غاپي
زه شکېدلای ګرېوان ګرزمه مجنون شوم
د دېب سيوری مې د سرد پاسه ګرزې
له بابته يې په خوله باندې زبون شوم
اوس مې چيغه بندولای نشي «خياله»
چې په پټه خوله کې زوړ وم، ه پاڅون شوم

په تندي کې مې چې ګورې هره ګونځه
دغه ټولې دي دتا دعشق له رنځه
ستا د سترګو دبڼو ویشتلې غشې
ببرته وباسه زما دزړه له منځه

،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،

که هرڅو مره نوم وتلی په جهادیې
په وهلو ټکولو کې استادیې
چې کورونه ورانوې په هوانونو
قوماندانه مجاهد نه یې جلادیې

،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،

ته خو ، ښه یې چې غندلای یې شې واره
دغه سرې او شنې د ښمنې غدۍ دواړه
دی به څه کړي چې پخپله یې ترلې
په دایوه خواکې لکۍ په بله غاړه

،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،

دغه لوړې څوپوړېزې ودانۍ
د کابل په هره برخه کې مانۍ
تاله کومه کړې ببره قوماندانه
نه دې مال وو نه دې پوهه نه ګډۍ

نغارې

پيالې راړکوه چې نازنينې ته ورځم
دګلو دګېډۍ غوندې رنګينې ته ورځم
«زما نصيب ته ګوره چې غنم مې شي وربشې»
په لاره کې پيرې دي چې وربښمينې ته ورځم
متل دى چې «دګوډې لار په ژرنده ورغلې»
زما دغه مزل دى ديار مينې ته ورځم
«اوبه چې ترسرپورته شي څه يوه نېزه څه دوه يې»
ډوبېږم که رسېږمه سنګينې ته ورځم
دکلې په کوڅوکې نغارې دې غږوه يې
د لمر د پلوشې په شانې سپينې ته ورځم
دلرې نه واټن دی په شپبو يې لنډومه
دعشق برخه خوږه ده چه شيرينې ته ورځم
پيغام مې ورته يوسه ترکوڅې دوصال باده
په مينه ورروان يمه مهينې ته ورځم
هرڅو يې که دا سيمي دي وبښلې تنزيمونو
د «خيال» دغه تکل دى خپلې وينې ته ورځم

تربور

بلبل په چیغو چیغو ځي غونچې د ګلو چور
ګلاب په زړه ټپي ښکارې رېدی په وینو سور
د پرخو رنې او ښکې له غوټیو را څڅېږي
ګل تاج له سرنه ورکړ بورا تېښتې ته مجبور
په ما پسې لا ګرزي څارګران د ګاونډیو
په لوټویې راماته کړه هنداره د شعور
په سر به دې بلا شي څوېې زهر وي په خوله کې
زموږ خو تجربه ده «د لستونې د منګور»۱
نن تول د عدالت د مصلحت په تله کېږي
د حق نارې وهي په دارختلی دی منصور
هرڅوک په دې نړۍ کې اول خپله وینه پالي
یوازې پښتانه دي چې د ښمن ګڼي تربور
یو توره په لاس ګرزوي بل ګوته په ماشه ږدي
نن جنګ زموږ په برخه ګرزېدلی دی دستور
خو بېرته که د امات زړونه راټول شي سره «خیاله»
دا اور به د بارو تو شي ګلونه د تنور

۱: منګور = مار (دخوست په ځنې ولسوالیو کې منګیر ورته وایي موږ د دبوال کړندي ته هم منګور وایو چې تر چرمشکۍ لږ کچنی دی په خونو کې پیدا کېږي او هغه یې بې ضرره دی .)

خیبره !

که هر څو مره دې نوم لوړ شمله دې بره
تورکاغان دربانديٌ وختل خیبره
چې داستاد جګو څوکو ولکه غواړي
دښمنان درته رادرومې له بهره
ستاعزت له هرڅه پورته وو افغانه
فلک څه چارې در وکولې ستره
ته یې تل په توره وګټې پښتونه
دملا غشی دې مات شي په خبره
دمرګي وبا دې روږدې شوه په وینه
نیم په لره باندې وژني نیم په بره
چې دخولې ګوله دې خوري ته ورته ګورې
ستاتر وچو شونډو جار شمه نهره
زه خو هسې رنګه هوډ لرم وطنه
چې دې پټ درسره پالم تر ټکره
په جنت کې به مې هم دهیلو کور یې
د «خیال» ګل غوندې هیواده دزړه سره

منجله

په زړګي کې مې اورونه دي خراب يم
دوطن په مينه پوخ لکه کباب يم
دبېلتون غمونوهسي رنګ نرى کړم
چې له پوف سره ماتېږمه حباب يم
لاترڅو مې ځوروې دمينې رنځه
تن مې وګوره له غمه وچ رباب يم
«ړومبنيه عقله کاشکې چې وروستى واى»
اوس خوښکېل په منجله کې دګرداب يم
په دې پټه خوله مې پروت برغولى ښه دى
کنه زه خو له اوله انقلاب يم
راشه وڅېړه د«خيال» دزړه دفترې
چې دغم دبدو پېښويو کتاب يم

غمازراځي

دښکلو میره څومره په نازراځي
لکه بلبله په مست آوازراځي
په سپینو لېڅو په سرومنګلو
دزړونوښکارته دغرونو باز راځي
چته درخوده په شوق مینه
دعشق رباب ته لکه شاباز راځي
اتڼ یې زده دی ډول یې خوښیږي
سندرې بولې په وخت دساز راځي
زمادهیلو سپینه کوتره
دزړه شاهین ته په لوړپروازراځي
په مړوکتوکې اورونه وښنې
دمینې جنګ ته نوی آغازراځي
لارې به څارو ، غمجنه «خیاله»
مینه به پالو چې بیا غمازراځي

د خاټولو جنډې

والوزئ وریبځواو راولونې زمزم
وشیندې په پاټو مرغلرې د شبنم
ښکارې د خاټولو د جنډو د رپېدونه
رابه شي ګلشن ته نوی دورد پرتم
مستې به نغمې شي اورامستې به بلبلې
پورته به شي ببرته تورې لړې د تورتم
بیابه وي د ښکلو تو تکیو اتڼونه
ببرته به د زاڼو کتارونه شي راتم
ناڅي به ګلونه اوراپاڅي به عطرونه
ولاړې به شي ببرته دغه دوړې د ماتم
اورې به د پرخو مرجانونه په شنبلیو
ګرزي به له «خیال» سره راګرزي به صنم

انصاف

په یوه پښه ولاړیم د ګل پښتۍ مې په سر
رېدی د پسرلي یمه نځېږم لروبر
د دښتو په لمنو بې اوبو رازرغونېږم
باران که په ما نه اوري ولاړیمه نهر
ګهیځ راباندې ولوروي پرخې مرغلرې
د بر ژر یې پلوشې راڅخه تښتوي د لمر
نسیم یې د شمال څپوته وښي په هواکې
وږمې، مې په عطرونوکې د مشکو د عنبر
ترڅو چې زه غوټۍ اوسم له سترګو الونیا یم
که وخاندمه وړانګو ته مانه پربېږدي خطر
له ښخه مې ور وشکوي ځواني مې نیمه خواکړي
په زلفوکې مې وټومبي پیمخې په هنر
سوکه سوکه مې پېغلې د تندي د ښکلا سیال کړي
له ځان سره مې لېږدوي ویالې ته برابر
خوښي او خنداګانې خوکوي د کلې مستې
رازونه وې له ماسره د نجونو د ګودر
خواله مې له سپین مخ اوله سروشونډو سره کېږي
ترڅو چې زه تازه یمه پالي مې زورور
چې مړاوی شم، ماپانې پانې ورژوي ښکلي
په ګوتوکې مې مروړي بیا مې واچوي بهر
انصاف د بندګانو خوهمدغسې وي «خیاله»
چې ګټه ورته نلرم وهي مې په ډګر

پرتله

ستا د زلفو د ولول دغه تعبیر دی
چې زما په برخه تل د عشق ځنځیر دی
که هر څو یې پرتله کړمه په شعر کې
تر سپوږمۍ دې ښایسته د مخ تصویر دی
چې په جېب کې یې ټاپې وې د تورونو
نن یې جام په لاس نیولی هغه پیر دی
مریدانو یې اسرې ورته راوړې
د دانې حریص پخپله په دام ګیر دی
چې زما د وطن واکې رانه غواړي
د دې سرو او شنو غدیو څه توپیر دی
«هګۍ دلته اچوي کوټ کوټ یې هلته»
د بهیر په برخه دغه رنګه میر دی
چې منګولې یې د «خیال» په وینو سرې وې
هغه بیا زموږ په کلي کې آمیر دی

لوه نګ

بيامې دبرېښنا په شانې تېره شوې په څنګ
اورې په سوکه سوکه را اورې په غورزنګ
لاردې ترګودره ده زمونږ دکورله مخې
درومې په وربوزباندې، رادرومې رنګ په رنګ
ونه دچنارلرې، ښايست دې دنرګسو
خوله دې سپينه پوڅه ده، په شونډوکې دې بنګ١
ستاڅڼې دمشکو اوګلونوخوشبويي لري
وشينده عطرونه اوراوپاشه لوه نګ
کوردې رانږدې شه لا، غمونه دې شه لرې
مينه د زړګي راکړه، له سترګو سره جنګ
ستاځواني دې ښکلې وي دخيال ګربوان دې څيرې
ګرزم له درخوسره راګرزمه ملنګ

----

١ : پوڅه = پنير

شات

نه دې بولې شته نه لاړې نه دې پچه
خو هرشی مرداروې نا ولیه مچه

دمچۍ غولوته وګوره چې شات دي
پاچهان یې تل څټي په زیاته کچه

دورېښمو دچنجیو خولاو یاړ دي
چې یې اغوندي هرخان دبل له غچه

ناخبره یې ستا خوند په ژبه وکوت
دیارخوله دې و رترخه کړه دغم مرچه

ناپوهي هغه بلاده که پې واوړې
تل به لاس ترزنې ناست یې برخه وچه

نه دې شات وي نه ورېښم نه پلاوونه
آزاد ژونددې وي په پټ کې بې له کوچه

ستادسترګو دکجلو دارو راکړه
زماتورې سترګې سرې دعشق له لچه۱

لا به څودرپسې ګرزمه ستومانه
خدای دې مه لره د «خیال» له غوټې بچه

۱: لچ = دسترګوناروغي .
دایوه ساري ناروغي وه چې پخوا په کلیوکې ډېره
زیاته وه دپښتوژبې په لنډیواوکاکړي غاړوکې یې
ډېره یادونه شوې لکه :

شینخالۍ په کلې ولاړه
یابه لچ راوړي یا غاړه

غاړه = والګی=رېزش ،زکام، کله په سکاروې هم اوړي
غاړه =آواز=سندره لکه: «پلانی ښې غاړې لري»
غاړه = غړۍ
غاړه = څنډه ،لکه دګودرغاړه اونور .

ناغه

بيرغ به دې په سترګو ښکلومه چې درځم
ګلونه به له تانه جارومه چې درځم
ناغه مې دزړه سردرته ساتلی دی هيواده
ګيلې دې په لېمو باندې منمه چې درځم
دمينې ولولې دې چې رسوا را څخه نشي
په خونه دسينه کې يې ساتمه چې درځم
تصوير دې لکه ګل دپسرلي افغانستانه
دفکر په زانګو کې زنګومه چې درځم
په فال باندې ايمان به په يرغوې کې خوندي کړم
تقديردی په تدبيرېې اړومه چې درځم
چې ستا دزړه باورد «خيال» په مينه باندې وشي
له سترګو څخه او ښکې تويومه چې درځم

سکنې ماښام

سترګي دې سرې، ښه دې ژېړه، زلفې دې سپورې
تر مخ دې جارشم ولې خپه یې د سپوږمۍ خورې
پلوشې تښتي لمرپناه کېږي رڼا ډوبېږي
سکنې ماښام دی شنه یې لمنه رڼه یې ستورې
اوس لاخزان دی شنبلي دې مړاوې سبلۍ چلېږي
په باغ کې نشته زېړی ګلونه څانګې سمسورې
زړه مې خپه دی دژوند ولجه مې دغم توښه ده
په ښارکې غله دې تېرې را ولي زما په لورې
تل خوبه نه وي د ویرد پېښو هسې ناخوالې
پښتانه وایي «کاسې د کبرآخر نسکورې»۱
دغه نړۍ ده په لوړاوځوړکې ترڅوچې پایو
«وایي چې نه مرې لابه یې واورې» تردې لانورې۲
شپه به رانغاړي د پلوپیڅې ترسباوونه
بیابه په بڼ کې غوټۍ غوړېږي پرخې به اورې
ته به دزلفوعطرونه وېښې وړانګې به لونې
پېکی به ږمنځ کړې سترګې به تورې ګاڼه درپورې
وږمې به ګرزي ګېډۍ به خاندي څانګې به ناڅي
زانې به راشي «خیال» به اتڼ کړي ته به یې ګورې

۱: دکبرکاسه نسکوره وي .
۲: چې نه مرې لا به واورې .

توښه

ماته وايي په خلوت شه دنيا پرېږده
ددوزخ د اورله وېرې څخه رېږده
وايي ژوند لکه د سيند څپه تېرېږي
دا سپېره نړۍ فاني ده ځنې لېږده
شيخ پخپله نعمتونه دلې غواړي
بل ته وايي ددې رنګې توښه ورې ږده
که يې ورسېږي وس ترکومې ښکلې
په مننه يې نيولې ور ته غېږده
زه چې پل د يارد کلې په لور ږدمه
ډاروي مې چې ګناه به لري مې ږده
اوس که غواړې چې ماو پېژنې ځوانه
نو د «س» په ځای د سيال په سرکې «خ» ږده
«خياله»لارخود چړوپه څوکو نه ده
دانصاف په سمه کرښه قدم کېږده

دغم مېچنې

شېبې درپسې شمېرمه دلبره راشه بیا
زمادسترګوتوره دزړه سره راشه بیا
دمار اوده اسانه ده لټکې په موړ روړدې ۱
درمل ته یې حیران یم پاړوګره راشه بیا
چې واردې خطانشې زه به لارې درته ثارم
منګی په اوږو کېږده ترګودره راشه بیا
«بنګړي په کې ماتېږي دیارۍ دغه دستوردی» ۲
پخلابه دې کړم بېرته مروره راشه بیا
«سکروټې په ببوزې باندې نشي سړېدلای» ۳
خپل چم راته راوښیه هنره راشه بیا
لمن دتره ږمیو په ګلونه راخوره ده
ګلشن په تاړناده برېځره راشه بیا
لشکې دښولکه مرمي راباندې اوري
ټپونه مې شړېږي درمانګره راشه بیا
ترڅوبه لامېچنې په موړ ګرزې دغمونو
د «خیال» سترګې په لاره دې اختره راشه بیا

۱: لټکه = دوه سری مار
۲ : په یارۍ کې بنګړي ماتېږي .
۳: سکروټې په ببوزې نه سړېږي .
ببوزی = پکی = بادپکه

سپم

ماته راکړه لږ د مینې مست شراب
چې مې وباسي له زړه څخه خناب
هریو ول دې ځنځیري لیکلی خط دی
چې مې ولوست ستا د زلفو درست کتاب
دا چې شنه چپنه اغوندې چنګښې
ستا په لوبو باندې پوه یو په حساب
ستنې خپله سپم نیولی وو سپنسي ته
په ټپي زړګي یې ننوت تناب
«چې کرې هغه به وربېږ کرګره»
دژوند فصل دی وبال وې که ثواب
په نیلي غوندې خولۍ یې خطا مشه
د اوبو په سرپوستوکی دی حباب
لا د سر سلامتي دلیلا غواړم
که هر څو یې کړم دعشق په اور کباب
دا دې څه لېونۍ مینه وکړه «خیاله»
چې یې وتوږلې وچ لکه رباب

ګودره

دنور چينه دې وڅه مه شه لمره درسره يم
دا وړانګې چې رالېږې خياليګره درسره يم
چې پټ دې له بې پتونه خوندي اوسي وطنه
ستاميني ته راغلی يم ځګره درسره يم
يوغږ دجګو غرونو يم له ګران افغانستان نه
له کوټې ترکابله پېښوره درسره يم
دشعرپه ولولو کې به دې هم راسره پالم
له لاسه به دې ورنکړم ډګره درسره يم
چې بيادې څوک په وينو باندې ونه لړي غاړې
عزت ته دې ولاړيمه ګودره درسره يم
دخيال دسرشمله يې تل ترتله هسکه اوسې
زمادهيوادعشقه دزړه سره درسره يم

کارمساله کوي

سرپه اوږو ګرزوي پتنګ بلې د بوې ته ځي
زړه يې په لمبه ايښی دمينې تماشې ته ځي
«څوک چې ورته ووايي افغانه غوږدې سپي يوور
خپل غوږونه، نه ګوري په منډه دسپي خولې ته ځي»
څه ګټه لنجرومې ته چې خپله خوله يې توره کړه
ښه خوسلايي ده له رنجوسره لېمې ته ځي
واردی دشيخانو دبربنډوګناهونويې
پام يې له پيالې سره لاسونه يې تسپې ته ځي
«خواره دې شي مينځه چې دمينځې کالي وينځي»
ګوره پهلوان ته دلاسپوڅې ارادې ته ځي
«چاري مساله کوي اولاپي يې بي وهي»
تورې پښتانه وهي ويارونه يې شملې ته ځي
وايي«دمېږي لپاره پرخه هم توپان شي »
«خيال» غريب ته ګوره چې دهري بلاخولې ته ځي

په زړه کې شور لرم بلوا غواړي
لېونی مینه برملا غواړي
د زمانې هسې دستور ته ګوره
«بېره زما واک يې ملا غواړي»

چې د حسن خان دې راغی زه يې ګرو کړم
د ښو په بزګرانو دې هم لو کړم
اوس غوبل د بيلتانه راباندې ګرزي
د الف په شانې سيخ وم عشق دې «و» کړم

د دېب سیوری

نوم دې لښته رنګ او بوی دې د ګلاب
جام د بنګویې مستي دې د شراب
زما زړه پرې غړوي د عشق سندرې
تورې زلفې دې تارونه د رباب
د منشور غوندې یې وېښې په هرلورې
پسرلی دی د رنګونو ښکلی باب
د ازموږ انارکه څومره خوندوردي
خو د دوئ خورمابه اخلو په ثواب
«که وروري سره کوو دغه متل دی [1]
« چې ترمنځه به تاکلی وي حساب
اوس ملا د خپل چړي په چیغه د رومي
زړه مې څکه شو د غم په اور کباب
دغه د روند سیوری خو بیا دهغه د ېب دی
چې ښایست د شاپېری یې کړ خراب
چې یې تېر کړ د زندان په پنجروکې
همدغومره وو د «خیال» غریب شباب

۱: وروري به کوو حساب ترمنځه .

لټون

چېته مروره ده په غرو ،ورپسې ګرزم
څه وکړم مین یم په پلمو ورپسې ګرزم
ګرزمه په دښتو او راګرزم په غونډیو
ستړی او ستومانه په غرمو ورپسې ګرزم
«وزمه له کلې خوله نرخه وتی نشم» ۱
دغه زموږ دود دی په کلو ،ورپسې ګرزم
ښارم ګودرونه او راغوارمه باغونه
سپورورپسې نه ځمه په پښو ورپسې ګرزم
وایي چې«مړه ګېډه فارسي وایي»کابله ۲
زه خو په هرځای کې په پښتوورپسې ګرزم
شونډې یې موسکا لرې لېمې یې مرورې
«خیاله»که خپه وه په توبوورپسې ګرزم

۱: له کلې ووزه له نرخه مه وزه
۲ : مړه ګېډه فارسي وایي

هیواد ته

که مې سردی که مې مال دی که مې تن دی
له دې ټولو څخه خوږ راته وطن دی
دجنت دنعمتونو نښانې دي
که یې دښته که یې غر دی که چمن دی
ویاړاو پت مې له هیواد سره تړلې
که دا نه وي نو منلی مې کفن دی
نور څه نشته چې یې جار کړمه له خاورې
اوس مې نذر ورته اینښی خپل بدن دی
که هر څو مره ګوزارونه یې خوړلې
لاتر اوسه له هر چا څخه پتمن دی
که یې لرې شم له غېږې هم دباندې
زمازړه یې په نامه باندې مین دی
زرد چوبې ته زبېږ لرګی مه وایه زیاره
په پښتو ژبه کې دغه کورکمن دی
د «خیال» زبېږ زبېښلی مخ سپېره یې بهه
دوطن دعشق له غمه لوغړن دی

پسرلي ته

دبهار موسمه زېرې مې دربانده
نندارې ته دې رنګونه راروان دي
رنې پرخې امېلونه درته پېې
په ګلابوکې عطرونه درته خاندي
پورته ګرزي درمندونه د وریېځو
لاندې ګنې مرغلرې دباران دي
پلوشې دې ښکلوي د ونو څنې
دغوټیو امېلونه دې غړواندي

۳۱

خوافسوس دی لاتراوسه پسرلیه
له هوا خخه مرمي را ،اوري لاندې
لاټانکونه ورانوي دخلکو خونې
په هرلورې ژړاګانې دي یاساندې
لاسرونه پرېکوي دبل په امر
غلیمان مولاد وینو په ارمان دي
«دانړۍ خو په امېد خوړله کېږي»
«غرکه لوړدی لاریې شته ده په سربانده»
«وایي ژرنده که دپلاردده هم په وارده»
داولاړبهیربه ببرته ځي په وړاندې
بیابه تالندې برېښناوې سره ناځي
شینې توتیان به اتڼونه درته کاندي
«خیال»به بیادسباوون ګلونه ستایي
د ګلشن ورېمې به ګرزي لاندې باندې

دیوروپ نجونې دې مستې اوبربندې
خپلې څنې پرې کوي لمنې لندې
دلته مینه کول عیب نه یاد برې
خو زما په اوږو باردې دغم پندې

«وایي چې اوبه که څومره زورلري
ځمکه ورته خپله هومره سورلري»
وینه یې که هرڅومره ارزانه ده
مرګ د پښتنو خوګوره پورلري

۸۸

ستاداتورې تورې سترګې زماخوښې
زوړ دستوردې ګرزوي راڅخه ګوښې
یوواررراشه له نژدې مې تپوس وکړه
«یاردیاردپاره خوري دغوایي غوښې»

ستامینه مې په وینه کې روانه په سیالي ده
پالنه دې په ما افغانستانه په سیالي ده
حیران یمه دوران دزمانې ته چې را اوړي
«میړانه په سیالي وه اوس سپېتانه په سیالي ده»

ګرم نشته

په زړه باندې رنځوريمه صنم راسره نشته
درمل ته يې حيران يمه ملهم راسر نشته
په مړينې نڅاګانې دژونديو په ماکاندي
تراوسه هم لافکردتوکم راسره نشته !
چې برخې سره وېښې تل زماپله وې سپکه
خپل حق غوښتلی نشمه قلم راسره نشته
دبل په ژبه وېلای شم سندرې اوشعرونه
پښتون يمه دخپلې ژبې غم راسره نشته !
دحسن رنګينې مې له باروتوسره ولاړې
بې رنګه پسرلی يمه موسم راسره نشته
هرچاته مې چې لاس دياراني ورغزولی
په لاس کې يې خنجر نيولی سم راسره نشته
نورمه وژنه صياده فريادونه دبلبلو
دصبرکاسه ډکه شوله زغم راسره نشته
«هم غل وايي چې غله دي هم کوربه وايي چې غله دي
جزاخوبه يې «خيال»ګالي چې ګرم راسره نشته

دشهسوار«سنګروال» دښکلې شعر په اقتفا

بربوکی

ښکلی سباوون وومازدیګر وخور
توري تروږمی راځخه لمر وخور
باغ مو دخزان سېلیو وڅانډه
ږیرو له منګیونه ګودر وخور
بیامو په دې غرونو کې وباګرزي
ژوند دپښتنو یې لروبر وخور
روږدې شوه په کلیوا و کوڅو کې
سم یې له وسلو سره لښکر وخور
وایي زمانه اخره شوې ده
ګوره چې ګیدړې هم زړور وخور
دېب دشوروپانو خولاڅه کوي
توغ دآزادی یې برابر وخور
جاردې شم هیواده «خیال» ته وخانده
ستاد عشق غمونو خو مې سر وخور

ملایکې

چې هرې خواته خوځمه پیرې راسره ځي
ددوواوږوله پاسه پرښتې راسره ځي
زمادعملونوحسابونه راته لیکي
د ورځې ترماښامه اودښپې راسره ځي
که زه پخپله سم یمه نوښه مې راته کاږي
خوپل چې بې ګودره ږدم کږې راسره ځي
چې کورته راروان شمه په سترګوکې مې څاري
له ست کولوپرته مېلمنې راسره ځي
که ښې چارې مې ولیکي دښېاوږې ملکه
په ورځ داخرت کې به پیالې راسره ځي
غلمان به په ماڼیوکې نڅاوې سره کاندي
دحوروبه وربښمینې کجاوې راسره ځي
دباغ په رنګینوکې به سندرې سره بولو
پیالې به دشرابوپیمانې راسره ځي

۹۲

ډولونه ربابون به غرېږي هرې خواته
اتڼ خومې کلتوردزمانې رسره راسره ځي
له پاسه به دشاتو بارانونه په ما اورې
دلاندې په ویالوکې به شیدې راسره ځي
شیطان به ددوزخ له پنجروڅخه راګورې
دمشکواوعنبروبه وږمې راسره ځي
خوبرخه ددنیا مې له ازله خواره شوې
دژوند په هره پېښه کې خطرې راسره ځي

دیوې بلا په خوله کې یم په بله باندې اوړم
چې کومې خواته ځمه زولنې راسره ځي
زما په ګرېوانه باندې د اوښکو مرغلرې
د سترګوله چینو څخه رڼې راسره ځي
دااوس مې په ټټر باندې مېچنې ګرزي خیاله[1]
ډګرته چې رااوزم زلزیلې راسره ځي

٩٣

۱: مېچن = دلاس ژرنده =بې اوبوژرنده .
مېچنه په لاس تاوېږی ، اوړه یې لواړ دي او
ارغستلې یا اوګره ترې جوړوي .

کاشکې

زه به درشم چې ګلونه درنه جار کړم
دلوونګو خوشبويي به دې نثار کړم
لکه ته چې څنګه ژوبل شوې هيواده
زه په خپله ستا غمونو هسې خوار کړم
چې دې ياد په هر محفل کې چېرې وشي
خدای خو شته دی په نامه دې افتخار کړم
د وجود وينه مې ستا د سر خيرات شه
که دا غرونه او رغونه دې ګلزار کړم
ستا له دغه لو ربينې نه مننه
چې د مينې په بهير کې دې مهار کړم
کاشکې زړه مې د نظمونو تومنه مومي
چې د شعر په مرغلرو دې سينګار کړم
چې دا هره يوه غدی درباندې راغله
ستا په مينه کې يې شومه د انګار کړم
تل د «خيال» په زړه کې دغه ارمان ګرزي
چې دې غاړې ته زېړي ګلونه هار کړم

پایله

دزاهد په خوله کې ګرزي سپينې حورې
دجنت په نعمتونو کې مشهورې
دی پخپله نذرانې ګڼي په ګوتو
موږته وايي چې وهئ په جنګ کې تورې
اوس يې پای شو دهيوادلپاره دغه
چې له خپلوځالو ووتې مستورې
نن چې ځنې دوطن ګلالۍ وينې
دګاونډ دتورمخانودې مزدورې
چې يې مچ په پلونه پرېښودله نازه
په عربو کې شيخانوته مجبورې
څوک چې پاته شوې دلې روغې رمتې
لوغړنې خوياکونډې دې يابورې
نه يې مال شته نه خوارړه نه درملنه
«خياله»ګرزي په غمونو کې رنځورې

دزړه غږ

څه راته خاندې ګودرخونه یم
ګوډی د ویر شوم اخترخونه یم
ولې مې څارې پخپل وطن کې
سپېره کودی یم ګوهرخونه یم
کلی زما دی واک یې دتا سي
ترټې مې څته سوالګر خونه یم
جهادچې فرض وو ټولواداکړ
اوس چې غریب شوم رهبرخونه یم

۹۶

دشګوپانړ شوم د رودپه غاړه
ورو ورونړېږم کمرخونه یم
زه یوافغان یم غلیمان ډېردي
توره لرمه لشکرخونه یم
مه رانه تښته دهوسۍ خورې
مین به یمه خطرخونه یم
څپانده سیندوم په خوړ بدل شوم
غېږې ته راشه ژورخونه یم
«چې برخې وېښې مېړونه ګوره»
ښکلی زلمی یم ببرخونه یم
لږ مې درپت کړه ترپلولاندې
«خیال»درسره دی بهرخونه یم

جرس

که يې غشي دي که دام دی که قفس
که يې چوف دی که يې کوډې که محبس
ځو چې موږ په بهيرونو کې روان يو
د کاروان سره به زوږ وي د جرس
د هيواد د غمېږې مينه مې په زړه کې
لکه وينه دا سې ګرزي هرنفس
که غليم د رته هرځو مره ګلالی شي
په منګولو کې يې مه ورکوه وس
«چې پيشو يې د پخو غوښو کشی ٟ کړه » ١
زما صبرخو دې خدای لره وي بس
«که د سرو زرو چاړه دې وي په لاس کې ٢
دا متل دی څوک يې نه منډي په نس»
«خياله»زړه دې دلونګو خوشبويي شه
چې په خپلو غرو يې وېښې په هوس

١:پيشو يې د غوښو کښی ٟ کړه .
: پيشو = پشي = پشه = پشک .
: کښی=ساتونکی=پيره دار=محافظ=څارګر
(په تېره بيا د کروندو ،باغونو او کښتونو لپاره.)
٢:چاړه که د سرو زرو هم وي سړی يې په خپل
نس نه منډي .

ګلاب

په زلفو کې مې وتړو مبه ګلاب راغلی یم
وربل ته دې له یار څخه ځواب راغلی یم
له څانګې یې راپرې کړمه ډالۍ د تالپاره
مامه مرور په ګوتو کې خراب راغلی یم
په رنګ کې ستا د مخ سره سیالي ته لویږد مه
ځواني مې درنه جار شو له خناب راغلی یم
ګلپاڼې مې لانه وې غوړېدلې سباوون ته
بې وخته نیمه خوا شوم په عذاب راغلی یم
دزنې په خولو مې او بوه تازه به او سم
چې مړاوی درنه نشمه کریاب راغلی یم
یوه زېرمه د عطرونو یم یو راز خوږې مینې
د «خیال» کرلی ګل وم په شباب راغلی یم

کجل یووړ

زړګی مې له کوګل څخه منګول یووړ
آرمان د خوږې مینې مې وربل یووړ
یو مرغه و وسلو لو مې ورته ایښې
صیاد د زمانې رانه اول یووړ
بلبل د پښتو ژبې مې له بڼ څخه
د خاورولاندې قبرته کابل یووړ
تاریخ مو له لرغونو خزانو سره
د سیمې غلیمانو په یرغل یووړ
مشال دیار د مخ زماله لاسه
بېلتون له پلوشو سره په چل یو وړ
یو عشق د ولولو مې د وطن په نوم
د شعر په مرغلرو کې غزل یووړ
د «خیال» د زړه بور ایې په لټون و وچې
وصال د تورو سترګو کجل یووړ

که څوک ښه وايي که بد وايي که رد
له آمو تر اباسينه مې خپل حد
زه خوځه دچاپه ږيره دعوه نکړم
داوطن مې هم دپلار ووهم دجد

له ولجو سره دې نه يم څلوربوله
مادښکلې خاورې مينې ته دربوله
که مې سردخپل وطن په مينه ورکړ
دژړاپه ځای سندرې په مابوله

د کوچیانو غږ

هرګهیځ له ځګرخونه سره لېږدو
موږکوچیان یو له بېلتونه سره لېږدو
خپلې کډې باروو دچرګ په چیغه
لوخ لغړ له سباوونه سره لېږدو
ورشوګانې مو دغلو په ولکه ولاړې
لکه زانې اوس له یونه سره لېږدو
دخېموزړې ترانګې مو په شادي
دربه درله شواخونه سره لېږدو
بې منزله پړاوونه دي وهو یې ۱
وږي تږي له ژوندونه سره لېږدو
دتوپان په اوږووبار دمرګ په لورې
دغمونوله ترونه سره لېږدو
لاترڅو پورې به ګالودغه ستونزې
«خیاله» راشه له غبرګونه سره لېږدو

۱: پړاو = تم ځای = فرسخ
پړاو = مرحله =(د پړاو اصلي مانادکاروانونود تم کېدلو ځای ووخو دتلوراتلو اولېږدېدنې دعصري وسایلو د رامنځ ته کېدلو سره سم پخوانیو کاروانونواو پړاوونو هم نوې بڼه ونیوله او پړاو دنویواړتیاوو له مخې خپل ځای مرحلې ته ورکړ ځکه چه پښتو ژبې مرحلې ته کوم نوم نه درلود نواوس پړاو دمرحلې په مانادود پیدا کړاو کله چې پخواني شوروي اتحاد دجدي په شپږمه نېټه په اقغانستان یرغل وکړنو ،نوې مرحله او یا نوې او متکامل پړاودومره ډېراستعمال شو چې دهغه اصلي مانا ببخي هېره شوه .) له کابله تر غزني پورې دلارې واټن شپږ پړا وه وو .

چړايي

ته چې سترګې تورو ې په سلايي
مابه وباسې له ښاره جزايي
چې د ځنيو توري لړې دې بادېوسي
لکه تورماران چې ګرزي هوايي
ماد زلفوپه دورو وهې له پاسه
چې درخبږمه دعشق په چړايي
اوس چې عمر تېروم په پرد ښسي کې
په ديدن پسې دې ګرزم سودايي
دوطن دمينې تاوته خولاګوره
کړوي مې لکه اور دکړايي
چې در وګرزمه ببږته له بهره
مستوه مې دخندا په دوايي
که دې پام راباندې نيسې دزړه سره
ستاله څنګه به دېره شم کرايي
وايي هله زلزله راشي په ځمکه
چې ستومانه شي ښکرونه دغوايي !
چې د «خيال» په وطن هره غدۍ راشي
غمازان يې بولې برخه طلايي

د اسمان تېغنه

چې پرون يې په ماو لګاو وتور
اوس خود وئ لره پخپله شو پېغور
«که د بل لپاره څاکيني په پټه
دی به خپله په کوهي کې شي نسکور»۱
ټول وطن يې رانه وشپېلاوه لاړل
«مورږ خپل پور ورڅخه غوا ړو د وئ لانور»۲
لا يې سر ورباندې خلاص نه دی په کچه
چې«د سيال خوا ړه يا پوردې يا پېغور» ۳
که هر څو د اسمان تېغنه ګرزي پورته
سريې مځکې ته راکوز دی لکه ښکور
«لا په لپو وچوي د سيند موجونه» ۴
نه يې بر ورته مالوم دی نه يې سور
خو پتنګ که د ډېوې په سر کړېږې
د خپل سرسودا يې بيه ده د اور
چې د «خيال» د بخت توتي له ګورته ووت
نه يې پته په بهرشته نه په کور

۱: چې بل ته څا کيني پخپله پکې لوېږي .
۲: مورږ خپل پورغوا ړو دوئ لانور .
۳: د سيال خوا ړه يا پوردې يا پېغور .
۴:د رياب په لپه نه وچېږي .

ډوله وهم دې چېرې

عشقه جنون دې چېرې خيالي ليلادې چېرې
څېرې ګرېوان مې ګوره ځمه صحرادې چېرې
زمادزړه په پولو بېلتون خېمې وهلې
وايه غورزی دې چېرې بله بلوادې چېرې
«ته چې له سترګوڅخه ميده رانجه پټوې»
دبڼوغشې چېرې دمينې غلادې چېرې
ځای دې دمخ په غولې وړانګې دې شونډوته ځې
پېزوانه زانګې چېرې زېړه رڼادې چېرې
له پورې غرونوسره ستا ازانګې ګرزي
«ډوله وهم دې چېرې دغرډنګا دې چېرې»١
څرک له ختيځه وهې وړانګې لوېديځ ته لېږې
لمره راخېږې چېرې دنور رڼا دې چېرې
ستادقلم په څوکودساندوځړيکې ګرزي
«خياله»وطن دې چېرې دغم ژړادې چېرې

چل او ول ....

ته چې سترګې تورې ز ه د ر پوهېږم
زړه مې بیا ټکورې ز ه د رپوهېږم
په دې چل کې خویو ول لرې چلبازې
غوړې څنې سپورې ز ه د رپوهېږم
نن دې غشې د ښو په ماشه کړې
چې په چا یې اورې ز ه د رپوهېږم
که هرڅو مره په نخرو را سره ګرزې
زمامینه نورې ز ه د رپوهېږم
چې زما د زړه جنډې دې راکړې کړې
بخت مې بیا نسکورې ز ه د رپوهېږم
تورې زلفې دې دورې د محتسب دي
چې مې څو مره پېې وهې ز ه د رپوهېږم
ته هغه نوی توپان د یوې غدۍ یې
د «خیال» کلی ورانوې ز ه د رپوهېږم

پوښتنه

ماوګوره ريباره ښکلی ځوان ی يم کنه يم
درخوته يم راغلی ادم خان يم کنه يم
دعمر په اوږدوکې زولنې دي شرنګوم يې
زندان زما په برخه دی افغان يم کنه يم
کاروان دسباوون مې دماښام په ګوتوکېوت
دژوند په تررېميوکې روان يم کنه يم
بهار ومه رنګونه مې سپليورانه يوورل
اوس زېړزبېښلی بربېښمه خزان يم کنه يم
چه واک د آزادۍ مې دغليم په ولکه درومې
په توره کې اتل دهر زمان يم کنه يم
په مځکه ننوزم کړولی مې ځوک نشي
څټک دغليمانو ته سندان يم کنه يم
له غرونوګړنګونو څخه سرباسمه «خياله»
دژوند په بدو پېښوکې توپان يم کنه يم

غلبېل

زه شاهين د لوړو غرونو وم تا اېل کړم
یاره څنګه دې د څنیو په دام ښکېل کړم
چې مې کورته یرغمل درسره بیایې
زه خوځه لېونی نه یم چې به ځېل کړم
مین زړه دې برمته راڅخه وړی
لکه ستوری له مداره دې رابېل کړم
که د مینې ګړندی دې نه رالېږدي
راته وایه چې مې وینه درته تېل کړم
په وطن کې وچکالي ده لامبوزنې
رنې پرخې به د اوښکو درته سېل کړم
خپل ټټرمې لکه ډال درته نیولی
د بڼو به ستنګرونو دې غلبېل کړم
ستاله هسې لوربینې نه مننه
دیار «خیاله» چې دې غاړې ته امېل کړم

غمی

غمی زما خورږ ورور وو البته زما د پنځو ورونو څخه چې څوک شهید او څوک پخپل مرګ له دې نړۍ څخه ولېږد بدل غمی مې وروستنی ورور وو چې د همدې کال ۲۰۰۶ د ډیسمبر د میاشتې په ۱۲ نېټه یې له نړۍ څخه سترګې پټې کړې ،له همدې کبله مې له دې لاندې شعر سره د خپل مات زړه ځړیکې د شعر له ولولو سره ملې شوې، الله دې پرې ورحمېږي .

زړه مې شین دی له غمونو مې زړه شین دی
نن مې بیا د سر په خونه کې ناورین دی
د غمي د مرګي غږ را باندې وشو
چې له رنګې دنیا ګۍ څخه یې تلین دی
ژوند مې هسې هم روان وو په سکروټو
دغه ویر په ما له هر څه نه سنګین دی
خپل ټټر مې هرې پېښې لره سپر وو
اوس مې ټول بدن چې وخوځې خوږین دی
په هیوادکې لاد وینو باران اورې
زړه مې ځکه د غمونو اباسین دی
د ژوند ونډه مې د ځړیکو لویه پانګه
«خیال» چې سترګې غړولې دې غمګین دی

دمرګي ښامار راغلی دی غمی وړي
زه يې وينم له ګوګله مې زړګی وړي
دلېمو څخه مې وينې راڅڅېږي
چې زمادبخت له څانګې نه ببری وړي

غمی تل راځخه ولاړ او زه په غم کې
له سوچونو سره پاته په تورتم کې
په هغه باندې دخاوروامبارپربوت
زه يې پرېښودم يوائې په ماتم کې

نسکور

یو مې کلی رانه پاته یو مې کور شو
یو مې عشق دګل وطن راباندې پور شو
تشه لاسه اوس به خپلې ګوتې مرورې
چې یرغل دبربکیو په دې لور شو
«پکه دغه دې لابله لو یه سپکه» ۱
دزاهد دګناه تور ، راته پېغور شو
دازمالېونی زړه کله صبربږي
د جنت په شان هیوادمې راته اور شو

۱۱۱

« اوس واده دبسوګۍ ورځخه جوړدی » ۲
چې د جنګ غبار موکم نه شولا نور شو
«یو مې تورې پیشولاس په خوله ځټلی » ۳
جام دبخت مې په یرغوې کې نسکور شو
یوګزمې دبېلتانه راسره ګرزي
بل مې تن له ډېره غمه سوی سکور شو
داشناګړګوتي ځنې غوړې نشوې
نن مې ځکه دخپل مخ پستوکی سپور شو
دوطن دغرونوباده راچلېږه
که ګلشن د«خیال»دهیلو پې سمسور شو

۱۱۲

۱: پکه دغه دې لا بله سپکه
۲:دبسوګۍ واده ورځخه جوړشو ، (وځنډېده .)
۳:لاس یې تورې پیشو ځټلی ، (بدمرغه دی .)

زولنې

ماوېل زه به درته دام رېدم له دانې سره
اوس خوته راغلې له مستې يارانې سره
زه په ګردوزيارتونوګرزېدمه
ستاپه مينه کې د سرله نذرانې سره
ګام په ګام درسره ګرزم لاس تړلی
ستادزلفوله وربښمينې زولانې سره
نوربه وشکوم دصبرځنځيرونه
څه به ځان سمبالوم له زمانې سره
لاتر څوبه بدرګه درسره ځمه
نورمې پرېږده دوصال له خزانې سره
په وربوز باندې به نه راسره ګرزې
«خيال»ته وګوره له مينې مستانې سره

نه پښتون نه هزاره یم نه تاجک
نه ترکمن یم نه بلوخ یم نه ازبک
زه افغان یمه له ځانه راته ګران دی
دوطن د پاکې خاورې هرڅپک

۱۱۴

د ښو نیزې دې ولې په هر لورې
خوزماله زړګي وزي پورې ورې
مورېې ځکه سپېلني ورته لوګی کړل
دیارسترګې بې کجلوتورې تورې

وانه

چې زما د مینې درمند دې چانه
راته وایه ګرانه څنګه دې ګانه
د زړګي ستنې مې مه وله، نړېږي
چې دې بیا په ماشه کړي دې بانه
داتور مخې یې دعوه لري په زغرده
ته به وایې چې خپل مال یې دی وانه
که مې بیادزړه غورزی له واکه ووزي
روغ غورځونه به یې دواړه شي کانه
دیارځنګ ته به په سپینه رڼاورشم
که د «خیال» دنصیب ستورې شې رانه

موړ دې وشړو ،ته بیا راشې هجومه
نابللې مېلمنه راڅخه درومه
که موببرته پخواني سوتې ته لاس کړ
بیابه وزې له دې غروڅخه په کومه ؟

مستې مخ دې دشیدودسر پېروی
نن یې وینمه پلودې یویستوی
چې په سترګوکې ستونه راته کاندې
دغه ښکلی خوی دې برېښې راته نوی

نذر

زه چې مینه درکوم ته مې ترټې ۱
لا مې ولې له دیدن څخه رټې۲
زما پام دې دګربوان په پولو ګرزي
که یې غواړې د سرنذرمې ګټې
مین زړه مې د اوږدوغمونو جېب دی
چې هرڅوېې په منګولو پلټې
که پاچاشې دپره دو ترحکم لاندې
هرمهال به دغلیم کاسې څټې
توري سترګي دې بازان دلوړوغرونو
چه زمادزړه په سر وهي غوټې
اوس به لرې شې دخیال دسینې دوړې
زه چې اورم دپښتوخوږې ټپې

۱: تره ټل=تهدید کول = غوږ تاوکول ، چې
دتصادف له مخې دانګلیسي «له تریټ»
Threat (ګوش مالي) سره برابر شوی

۲ : رټل = محروم کول = شړل

دکانې زړه

لا د جنګ په نیلي سپوږمۍ زغلوې یې
دلته وینې دې ارزانه تویوې یې
لا یې څو په توکمونو سره وېشې
یو افغان دی د پېړیو بېلوې یې
یا په جنګ یا په ولجو یا په دمونو
ستا په فکر سادګان دې غولوې یې
په سینه کې دې د کانې زړه دربېږي
لا د غم د وبا اوردی بلوې یې
ګوره سر او مال به دواړه پکې بایلې
دا په غرونو کې بازان چې اېلوې یې
ستاد سرو سترګو ازغی لکه چې «خیال» وو
اوس دې کېووت په منګولو ژوبلوې یې

داغ د بې پتې دې د لمن په برخه مه شه
ترخې او ځو ځان دې د چمن په برخه مه شه
خاوره دې که خپله وي ولکه يې د پرديو
هسې پاچاهي دې د وطن په برخه مه شه

، ،

د زړګي د مينې ګل مې، په هغې مهينې ګرودی
چې په «د» پسې يې «ر» توری په «خ» پسې يې «و» دی
د آشناله تور و زلفو د عطر و نو وږمې پاڅې
چې کرلې يې ګلونه په لوونګوکې يې لودی

نوم

خ=خيالي وربل دې په ما واچوه درپټ مې کړه
ماتر وزرولاندې وپښچه وا سکټ مې کړه
ی=یو ائې ستا په تورو سترګو کې درمل لرم
په زړه رنځویمه جانانه روغ رمټ مې کړه
ا=اوس چې اجل دتا دمخ ډبوې ته راوستم
دمینې اوردې راته ولګوه سټ مې کړه
ل=لړمې په غېږه کې دزړه خواته درکېکاږه
تل به دې ژوند سمبالوم د اوږې مټ مې کړه
م=مستې زما نصیب په تا پورې تړلی دی
دوصال برخه راکوه دکلې چټ مې کړه
ح=حیرانه ولې راته ګورې سپېلنی دې شم
راشه زما په ټټر وغزېږه کټ مې کړه
م=ماته په کمه سترګه مه ګوره مین دې یم
له خپل ښایست سره مې سیال وګڼه غټ مې کړه
د=دغرونو خیال یم که مې اېل درسره ساتې نو
دخولې تریاک دې په ما ولوروه لټ مې کړه

پورورې

داویاند چې ګورې د همد غه ښار وګړې دي
دا د غلیمانو د غد یو د جال غړې دي
بیا زمونږ د لپو لپو اوښکو څخه باج غواړي
د بې د زمانې مو ،لادوینو پورورې دي
کله یې داغرونه او سیندونه لېږدولای شوای
جام یې د غلبېل په شانې، پرې یې اومړې دي
بیا یې دالېوه کومې رمې لره ساتلې دي
بیا یې د تابوت په منځ کې ایښې لکه مړې دي
غبرګې پنجرې مې د سینې د قفس ماتې شوې
زړه یې په منګولو کې ژوندی را څخه وړې دي
«خیاله» دغه نور به تر منزله پورې څنګه ځي
دا بهیرد اوو اوښانو لا پسې نیمګړې دي

الماس

زړه مې کټ کټ لکه ماشوم درپسې ژاړي
ستا د مهينې ځوانۍ مينه رانه غواړي
د زلفو هر و ښښته دې لښته د لوونګو
دلاس منګولې دې سکه د زمري داړي
لکه شاهين په چنارونو کې دې غواړم
د ځګو غرو کوترې چېرې رانه ولاړې
د سپين تندي خال دې الماس د کوه نور دی
له ډېره خياله دې د خولې خبرې لواړې
د اروپا تربهار اوړی ښايسته دی
نجونې نسونه لوڅوي لمنې نغاړي
زما په فکر کې رڼې راسره ګرزي
که يې هرڅو مره هېروم د ګو درغاړي
د «خيال» له سترګو سره سترګو ټکر وکړ
اوس يې د زړه ګو نبزه شنه لمنې شاړي

وطنه

دزړه په سرباندې مې ځای لرې وطنه
دلوړو غرونو په لمنو کې پلنه
په هره لوېشت دې دلمانځه سجده روا ده
دمسلې غوندې دې پاکه ده لمنه
چې کوم ابلیس دې په ویاړونو لګېدلی
په ماته ژامه دې شړلی دی مننه
هره دره دې یوه زانګو دهوساینې
په هر بچي باندې دې ډېره لوربینه
که دې هرڅو په راکښونو باندې ولو
لادې پرانستې راته غېږه ده پتمنه
ددښتو هربوټي دې ځانګه دلونګو
غردې په رنګ کې ښایسته دی له چمنه
دتاله پت سره مې ژوند تړلی وینم
له سر او مال سره دې فرض ګڼم پالنه
که دې زماد وجود وینو ته وي اړه
په دوا ړو سترګو مې منلې ستابلنه
دتادجګو غرودڅوکو بلاواخلم
والله چې ډېر راباندې ګران یې زماتنه
خیاله که زړه ته دې ارام لیدلی نه وي
دهیوادخاوره درنځونو درملنه

شعر

شعر خپلې ځواني لره پسول غواړي
وزن لره تله غواړي تول غواړي
کله ردیفونه، قافیې لري
ښکلو کلمو لره کچکول غواړی
ښې استعارې او کنایې لري
ښې او منځپانګې لره شپول غواړي۱
مستې ولولې یې په بیتونو کې
ګڼو انځورونو ته کهول غواړی
زړونو ته خوندونه او جذبې وېښې
ساری او تشبه لري سمبول غواړي
ښایي مفکوره او تخیل ورته
حسن او احساس ورسره ټول غواړي
کاریې له زړه سوي او خواخوږي سره
مینه د پیمخوبډه بول غواړي ۲
«خیال» یې چې سالار د تصویرونو شي
بیا نو داتڼ لپاره ډول غواړي

۱: شپول=پنډغالی
: شپول = هاله
۲:بډه بول=ښکاره=ځرګند=په ډانګ پېیلې